

Observationum medicarum decas I[-III] / [Benjamin Benedict Petermann].

Contributors

Petermann, Benjamin Benedict, 1680-1724.

Publication/Creation

Leipzig : Heirs of F. Lanckisch, 1707.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/te9mrm7r>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

BENJAMINI BENEDICTI
PETERMANNI,

Medicinæ Doctoris, & Practici
Lipsiensis,

**OBSERVA-
TIONUM
MEDICARUM**

DECAS I

LIPSIAE,
Apud Hæred. FRIDERICI LANCKISHII;
ANNO M DCC VII.

BERNARDINI

PETERMANI

1710

ORZARIA

TORINO

MEDICINA

1710

1710

PRÆLOQUIUM

ad

L. B.

Otatu quam ma-
ximè dignas Ob-
servationes Medi-
cas, quas piè de mortuus
rater, D. Justus Gott-
fried Petermann, Sere-
niss. ac Potentiss. Regis
Polon. & Elector. Saxon.
Generalis status Medi-
cus castrensis, per inte-
grum fermè decennium
in variis expeditionibus
bellicis, itineribusq; an-

notatas literis confignavit, prælegati instar accipi. Per multas insuper tam sub directorio beate defuncti parentis mei, D. Andreae Petermanni, Anat. & Chirurg. P. P. & Pract. in hac urbe adhuc notissimi, in praxi medica à primis juventutis annis instituta, quam post hujus subsecutam mortem continuata, collegi. Hæc publici juris jam facere constitui, eumque in finem editione præsentis Decadis periculum feci. Singulis mensibus hoc modo continuabo,

& qui-

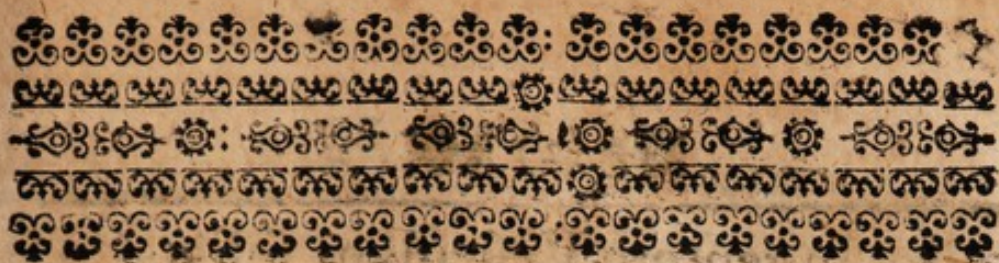
& quidem cum delineatione rerum memorabilium figuris æneis expressarum. Illas etenim partim ipse in forma authentica cupido spectatori demonstrare, partim occasionem cognoscendi eas apud extraneos, qui vel ex innata invidia, vel pio erga defunctum affectu, rem adeò sanctam in manus Medici tradere recusarunt, suppeditare possum. Officii autem ratio nunc expoſtularet, ut rationes instituti mei, exactè elaborato præfamine, redderem. At verò

obicem mihi posuit tum operis primum jam coepti imperfectio, tum expectanda à Lectore censura. Completa namque centuria, perceptisque Lectoris judiciis, facilius dabitur anfa, partus hujus natales legitimandi, illosque contra injurias malevolorum defendendi. Propterea laborem huncce adhuc differo, & benevoli Lectoris amori officia semper promptissima commendo.

Dabam Lipsiæ d. 20. Decembris. 1706.

D. BENJAMIN BENEDICTUS
PETERMANN.

Obfer-

Observat. I

ANno 1692. d. 13. Novembr. secui-
mus sub directorio beatè defun-
cti parentis mei Cadaver cujus-
dam Toparchæ, in quo deprehendi-
mus sequentia:

1. Glandulam pinealem in lapillos granis milii similes & Fig. 1. expressos coagulata.
2. In ventriculo cerebri sinistro 3j. præterpropter Lymphæ extravasatæ.
3. In thorace pulmones optimè quidem constitutos, sinistro lateri tamen aliquâ ex parte ad-natos.
4. Magnam ∇ æ pericardii copiam.
5. Calculum circa exortum arteriæ magnæ Fig 2. expressum.
6. Musculos abdominis in tantum sphacelatos.
7. Omentum totum corruptum.
8. Intestina crassa ferè sphacelata.
9. Magnam bilis extravasatæ nigricantisque copiam.

10. Ingentem Vesiculam fellis.
11. Lienem parvum.
12. Renes induratos.
13. Pancreas sphacelatum.
14. Vesicam $\square$ am constrictam.

Observat. II.

ANno 1693. d. 22. Febr. Monstrum quoddam vitulinum, Fig. 3. depictum, quod de vulgus loquebatur, quod ornamentum capitibus fœminarum usitatum, & Gallico nomine Fontange dictum, gereret, ex oppidulo Krötsch/ sub Dominio Generosi Baronis de Rechenberg prope Pegaviam sito, in ædēs nostras adhuc vivum afferebatur. Natum erat dicto loco d. 16. Febr. Semi horiō præterpropter elapsō, postquam Lipsiam allatum, exspirabat. Sequenti verò die in Theatro Anatomico cultro subiciebatur Anatomico, sequentiaque observabantur:

Tumor ovum Struthionis Cameli magnus inter aures, in anteriori vero capitis parte adhuc similis tumor pugnum magnus: sepa-

separata cute, repræsentabant hi tumores farcimen (quod vocant die Hirn-Wurst) continebantque tñ. præter propter lymphæ loturæ carnis similis : Os frontis magna vi erat abruptum, dimidiaque ejus pars medio tumoris, inter aures siti, adhærebat, fiste-
batque figuram fornicis. Maxilla superior erat fissa, naresque inversæ, distabantque tres transversos digitos à se invicem. Os palati itidem erat scissum, ejusque pars dextra sinistrâ erat major. Narium structura optimè se se habebat, excepto meatu naris dextræ ad palatum tendente, qui aliàs in faucibus reperitur, hic in apicem naris exhibat. Sinistræ vero naris structura erat maxime vitiosa : meatus enim modo dictus plane deficiebat, ductusque Stenonianus nerveus non in narem l. sed in ipsam oris cavitationem inferebatur. Cerebri structuram quod spectat, 1) processus mammillaris sinister haud aderat, 2) in anteriore ce-

rebri parte & dura & pia mate
 non cernebantur, circa median
 verò corporis callosi postero
 valde erat conspicua, & tandem
 quæque circa nates inferior dura
 matris tunica inveniebatur. 3
 Processus falci formis planè de
 fiebat ut & 4) quartus ventri
 lus. In abdomine nihil obser
 vandum veniebat, excepta vesi
 ca □a valde expansa ac inflam
 mata; ob valvulam enim circ
 principium urethræ præsentem
 □m emittere haut potuit.

Observatio III.

ANno 1693. d. 3. Jun. secimus pue
 rulum, qui die præcedente circ
 horam 10. antemeridianam ingente
 vomitus cum Diarrhoea, nec non in
 sultibus epilepticis passus erat, sequen
 ti vero die circa horam septimam ma
 tutinam vitam finierat: in cujus tho
 racis latere sinistro offendimus 31
 præterpropter ichoris, vinum ac vi
 num adustum, redolentis, una cum
 por.

portione quadam sanguinis coagulati
 pollicis magnitudinem excedente: I-
 chor verò hic originem suam debebat
 vomicae pulmonum ruptae ovum an-
 terinum mole magnae, unde & quæ-
 lam pulmonum portiunculæ infectæ
 d colorem & umbræ accedebant.
 In latere dextro pulmones adeo firmi-
 er erant adnati tum costis, tum etiam
 Diaphragmati, ut separatione summa-
 ri facta opus haberent: quae de re pu-
 rulus adhuc vivus de difficultate re-
 spirandi semper conquestus est. In
 abdomine viscera deprehendimus se-
 ni sphacelata ob perpeffam Epilepsi-
 m, portionemque intestini ilei verè
 purpuratam, & in intestino jejuno lum-
 bricos no. 35. Vesica $\square$ a adeo erat
 constricta, ut videretur lapidem po-
 tius, quam vesicam repræsentare.

Observat. IV.

ANno 1697. d. 17. Octobr. secuit fra-
 ter meus itidem beatè defunctus
 (in Lazareth bey Baja in Hungarn) cada-
 ver militis, qui ante octo septimanas
 febre

febre correptus post nimium chinæ usum Hydrope vitam finiverat in cujus aperto cadavere notata cagna observata sunt sequentia:

- 1.) In abdominis cavo aliquot mensuræ lymphæ extravasatæ.
- 2.) Glandulæ mesentericæ scirrhusæ, ac una ex his liberè huic Hydropsi innata in pelvi.
- 3.) Vesicula fellis bile inertè repleta.
- 4.) Ventriculus inflammatus adeoque distentus, ut potius repræsenteret stomachum suillum, cujus in cavitate reperiebatur frustum sanguinis coagulati duas integras manus magnum, quod Sanguis coagulatus poterat tunicatim, ut ita dicere liceat, dividitur in quarum ultima tandem tunica deprehendebatur frustum lymphæ coagulatæ, instar polypi, locum gallinaceum æquans cum reliquiis quibusdam intritæ asumptæ.

5.) In Thorace pulmones costis quibusdam adnati, repletique materia spumescente cum bronchiis summè scirrhosis.

6.) In arteriis, pulmonali nempe ac aorta polypi, nec non vena quoque pulmonali.

Observat. V.

ANno 1697. d. 14. Novembr. secuit ibidem cadaver fœminæ, quæ nane puerum in lucem ediderat, secundinæ vero retentæ erant, uteroque quam firmissime adnatæ, ut separatione summa vi facta opus haberent cum magna sangvinis coagulatiopia, in super offendit intestinum colon cum reliquis tenuibus valde tumidum flatibus, unde & fœmina hæc per 5. annos ventrem gestavit valè tumidum: Quare & musculos abdominis adeo expansos observavit membranarum potius, quam muscutorum faciem spectatoribus sistentes, estigiaque paucissima fibrillarum arnearum monstrantes. Lien ingentis

gentis erat magnitudinis, cætera vero viscera optimè sese habuerunt, excepta fellis vesicula bile inerti repleta. Vasa spermatica deprehendit adeo magna, ut digitum crassitie superarent utroque in latere.

Observat. VI.

AN. 1701. tempore æstivo idem secuit (in Cracau) cadaver foetus masculi totum jamjam gangræna correptum, quodque post perpeffos gravissimos per undecim dies dolores mater in lucem produxerat. Nihil autem præternaturale observavit, præter arteriam umbilicalem sinistram partim duplicatam, partim ferme flexuosè in ramum iliacum insertam. Præterea urachus in tantum videbatur apertus, ut post flatum immissum non solum arteriæ & vena umbilicalis, verum etiam omnia totius corporis vasa in tumorem attollerentur, prout cerne-
re licet ex Fig. 4.

Observat. VII.

Uvenis annorum 18. Lipsiæ in platea quadam suburbana habitans tempore hyemali Anno 1701. Mens. Decembr. ab itinere redux inciderebat morbum, quem indicabant sequentia symptomata:

1. Vehementissimi lateris sinistri, & præprimis circa lumbos, dolores.
2. Affectus colicus, seu potius passio colica, & quidem per intervalla.
3. Ciborum nausea.
4. Vomitus cum rejectione materiæ, partim albicantis, partim biliosæ.
5. Contumacissima alvi obstructio.
6. Urina vel aquosa, vel cruda.
7. Stimulus mingendi frequens cum pauca excretionem $\square$ æ.
8. Agrypnia.

Diebus aliquot præterlapsis, vitam in morte commutare tenebatur. dissecto cadavere, inveniebam

1. Intestina tam gracilia, quam crassa, gangrænosa.

2. Ca-

2. Cavum abdominis, & præprimi hypochondrium sinistrum, lotio extravasato duarum mensurarum repletum.
3. Uretrem in latere sinistro excavatum, & magnitudine sua intestinum gracile exæquantem.
4. In cavitate hujus ureteris Fig. 5 delineatum calculum prægrandem, maxime angulosum, circa superficiem externam obscurum, circa medium glabrum, ab extralamina alba obductum, & quoad figuram, conum minorem representantem, intus verò, quoad substantiam, variis arenulis guttulisque petrificatis compactum.
5. Vesicam triam, insigni & per magna partim sabuli, partim lapillorum, grandini, nec non plumbo granulato, haud absimiliam, copia refertam.
6. Colon, & præprimis circa illam partem, quæ ab Anatomicis alias vocatur mesocolon, totum lividum, permultisque glandulis scirrhosis imprægnatum.

7. Mesenterii glandulas quasdam scirrhosas, instar globulorum minorum.
8. Pancreas semi exsiccatum.
9. Circa fundum Vesicæ $\square$ riæ tumorem quendam, & hoc aperto, lumbricos minores, numero septem.
10. Renem sinistrum totum in pelvi sua sabulô oppletum.
11. Ureterem verò alterum optime constitutum.

Observat. VIII.

Mulier pagana Anno 1700. Mense Jan. per octo dies partum difficilem perpessa, demum nono exudebat foetum adhuc vivum, die erò undecimo denatum, quem culo anatomico subjiciebam, & aperto thorace atque abdomine, obryabam

1. Intestinum monocolon prægravidum.
2. Omentum nimis longum.
3. Glandulam, thymum, maximam scirrhosam, uti in hydropicorum hepate & liene sæpius cerne licet.
4. Dissecta glandula, aliquod corpus osseum, cor minus representans & Fig. 6. depictum.
5. Cætera viscera legitime conformata.

Observat. IX.

Hortulanus quidam Lipsiensis Annorum 46. sub finem Anni 1703. spontanea lassitudine & incipiente lipothymia subito prehendebatur. Urina intense flavescebat, alvus erat adstricta, & licet eam interdum exoneraret, alvinæ tamen feces erant flavi coloris, totumque

col

corpus flavedine tinctum. Hoc
 morbo denatum aperiens adverte-
 dam

1. Cuncta intestina gracilia flavedi-
 ne aliqua tincta.
2. In parte hepatis concava insi-
 gnem abscessum materiã biliosa
 refertum.
3. Omentum oblongatum usque ad
 ossa pubis, uti in canibus frequen-
 ter ab Anatomicis observa-
 tur.
4. In folliculo fellis parum bilis, &
 quidem materiæ piceæ simi-
 lis.
5. In ductu Cholidocho tumorem
 & in eo calculum Fig. 7. expres-
 sum.
6. Ventriculum præternaturali bi-
 le maximè oppletum.
7. Intestini coli figuram Sigmoide-
 am sphaelatam.

8. Lotium in Vesica □ria color flavo tinctum.
9. Materiam feminalem in vesiculis feminalibus flavam.
10. Sangvinem in vasis majoribus non rubrum, sed citrinum.

Observat. X.

Virgo Annorum 16. Mensium obstructionem ultra annum perpessa, circa uteri regionem v. g. in pectine ac utroque inguine, ut & lumbis, dolores insignes perferat, abdomen verò maxime flatibus turgidum apparebat, aliquando & detremore & palpitatione cordis conquerebatur. Demum autem dyspnœa toto corpore convellebatur cum omni sensu motusque voluntarii ablatione, de

ne

nec exspiraret Anno adhuc curren-
te; in cujus cadavere postea dis-
secto annotavi

1. Omnia Intestina flatibus disten-
ta, una cum viscida atque fœ-
tida lymphæ, quæ in abdomi-
ne ad dimidiam mensuram
hospitabatur.
2. Vasa sangvifera uteri maximè
turgida.
3. In uteri fundo lympham visci-
do-albicantem.
4. Glandulas vaginæ uterinæ ma-
ximè prominutas.
5. Ovula in ovariis prægran-
diora.
6. Tubam Fallopianam dextram

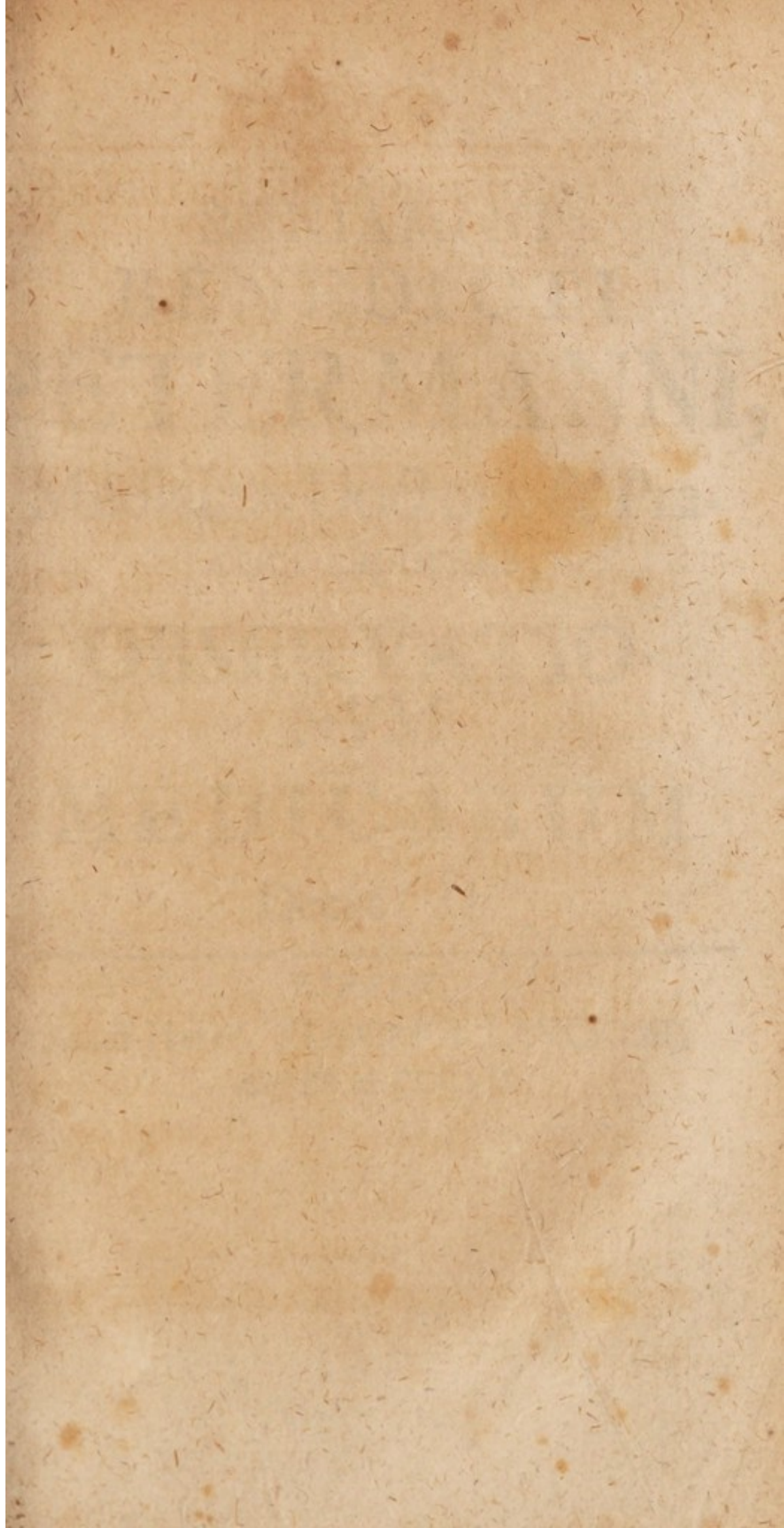
in

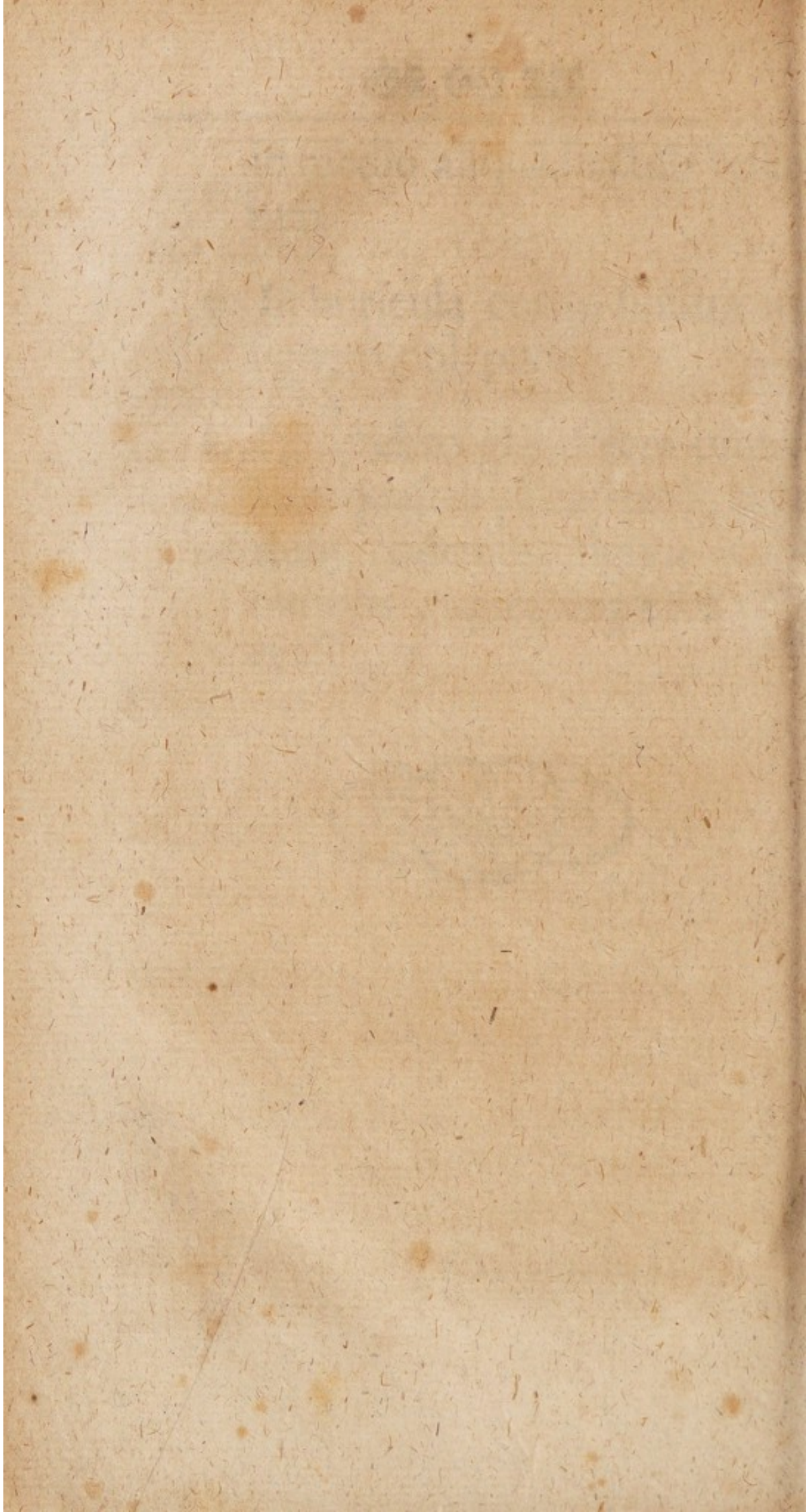
in medio aliquâ hectula refer-
tam.

7. In auricula cordis sinistra in-
signem polypum.

8. In cerebro glandulam pinea-
lem quasi duplicatam & in ea
duos calculos figuræ cubi
minoris , quos depictos cer-
nis Fig. 7.

BENIAMINI
BENEDICTI
PETERMANNI,

Medicinæ Doctoris & Pra-
ctici Lipsiensis,

OBSERVATIO-
NUM
MEDICARUM

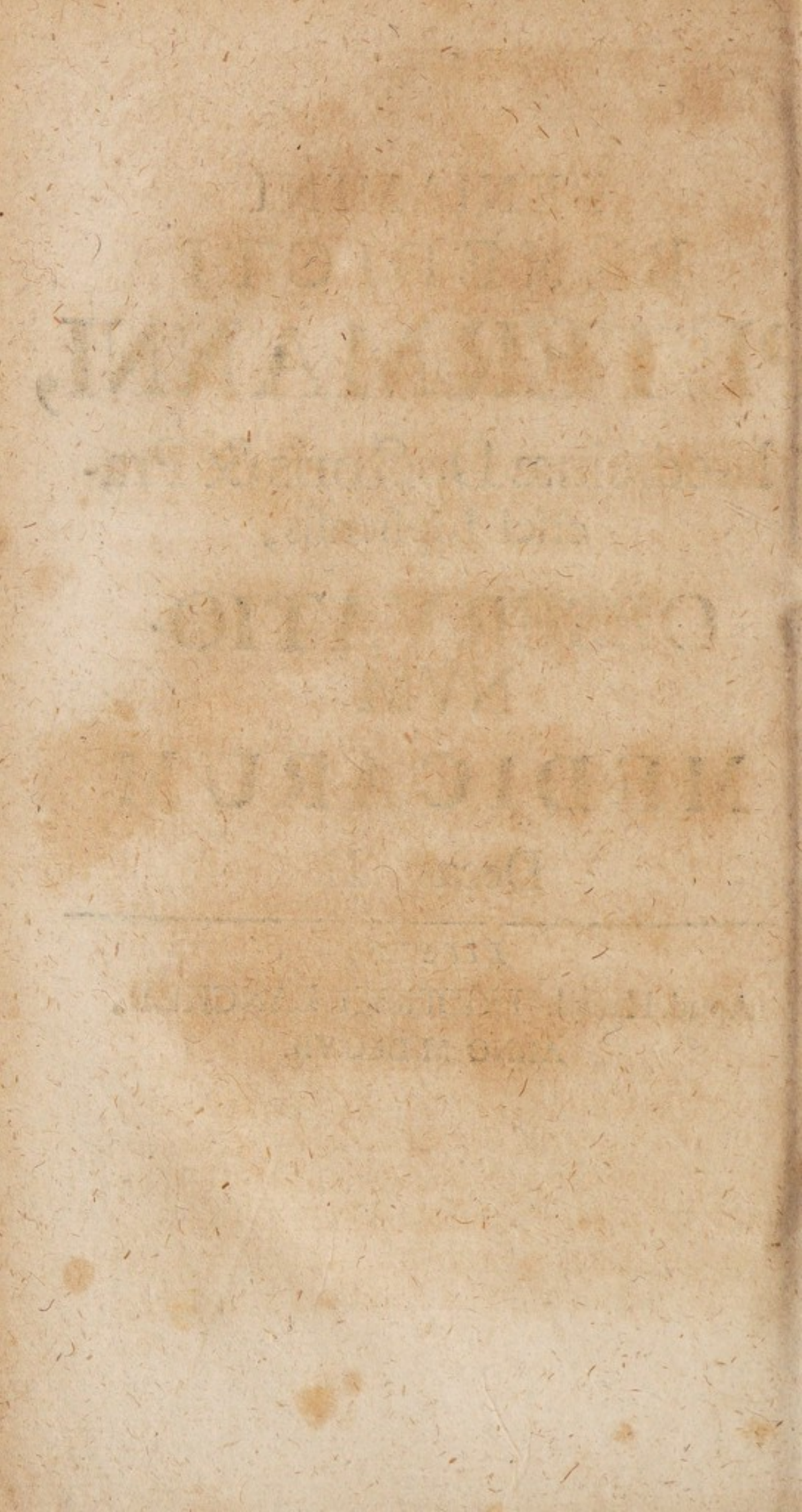
Decas II.

LIPSIAE,

Apud Hæred. FRIDERICI LANCKISII,

ANNO M. DCC. VII.

Observat. I.

Virgo Annorum XXI. ultra semestre spatium patiebatur decolorationem mensium cum continua artuum lassitudine, cordis palpitatione & respirandi difficultate, faciesque, præmis verò labia & nares, decoloratione quam maximè pallecebant, genæ conspiciebantur colossæ & lividæ, appetitus erat prostratus, frequenque contingebant lipothymia.

Morbus hicce primariò vocari potest Cachexia, si secundariò & symptomaticè conjuncta est mensium decoloratio, tanquam cachexiæ filia. Ut autem ægrota nostra ab aliis judicabatur simul chlorotica, attamen, quia nulla aderant signa tristiciæ melancholicæ, nec antea in statu sano ulla acitatis & petulentia. Venereæ suspicio neque moris quædam erratica, se manifestaverant, nolo presenti morbo attribuere Chloroseos nomen, si idem affectus iste, ut plurimum aliquam febrilitatem ac erraticam, præter jam dicta symptomacomitem habet.

Signa nimirum diagnostica desumenda partim sunt

ex relatione ægrotantis, partim ex symptomate
in Casu recensitis.

Pars affecta seu subjectum inhesionis in gene-
erat massa sangvineæ, hinc & lymphæ: Fomes a-
tem mali seu *subjectum radicationis* in primis viis
stomacho nempe & bile, latet.

Causa proxima affectû in nostra ægra erat ma-
læ sangvineæ dyscrasia, sanguis nempe coccineus
suo colore ex parte destitutus, nec lymphæ deli-
ta spirituosæ ac fluida sufficienter dilutus & ur-
tus. Sanguis etenim V. S. ne emissus post hora
exhibebat in summitate magnam copiam lymphæ
flavescentis cum innatante muco gelatinoso;
fundo verò paucas portiones ex atro rubente
granulatas & consequenter valde asperas: Ex quibus
manifestissime dyscrasiam cernere licebat. E-
hoc porro patet, quod in utero tempore men-
tum hi ipsi sint decolorati. Nam licet sanguis
contenta, quam diu hic calidus adhuc est, per me-
ntum intestinum uniuntur; Attamen in statu c-
chectico, dum per vasa arteriosa capillaria per sul-
stantiam uteri in ejus cavitatem effluit, portio-
nes coccineæ coeunt seorsim, lymphaticæ verò
separantur, unde sub forma loturæ carniū post
modum promanat. Quoniam autem partes lyn-
phaticæ minus spirituosæ, adeoque viscidæ, con-
densantur in substantiam gelatinosam, fit, ut per
multas tales partes carniū loturæ instar tinctæ
simul conspiciantur, unde mulieres rectè dicunt
Es gehen rechte stücken Schleim fort. Quod co-
lo

r partium corporis nostri carnosarum ma-
na ex parte suboriatur ex præsentia M. Sæ
extimo corporis habitu hærente, attestan-
r phænomena pene multa; v.gr. post refri-
rationem manus, facies, ut & pedes &c. ru-
ent ob stagnationem aliqualem sanguinis, u-
cernere licet in inflammatione subitanea,
mqve v. gr. per totam regionem spinæ dor-
n moribundis animadvertimus ex epilepsia.
vid? quod demonstrabimus, M.S. secundum
rtes lymphaticas etiam colorem partium
mutare. Provocamus statim ad tumorem
edematofum, quo color natus in pallorem
utatur Hinc, quia labia nostra gaudent cute
nuissima, hæcque cum subjacentibus par-
ous fibrosis muscoli sphincteris est con-
ncta, fit, ut lentior hic aliquis fiat transitus
ngvinis per hunc corporis habitum. Sanguis
itur debite temperatus, lento gradu pro-
dens, in labiis conciliat colorem notum sva-
ssimum & rosaceum. Eo ipso vero, dum
assa sanguinea sero viscido & cachectico re-
eta est, hujus dyscrasia oritur, unde pallor
genis, de quibus constat, quod muscoli ma-
llæ inferioris & superioris, nec non labiorum
oris constent brevissimis, densissimis ac soli-
ssimis cum partibus vicinis adnatis. Qua-
& in his propter tardiores sanguinis caco-
ymici circulationem & quasi stagnatio-
em, naturalis color coccineus perit.

Ratione causæ efficientis pars affecta etiã quærenda est primariò in glandulis hepaticis, quæ humoribus viscidis & lentis infarctæ, obstaculum sunt lymphæ naturali generandæ & transcendendæ. Inter causas enim remotas est chyli in stomacho malè digestus, vitio bilis minus crassæ & oleosæ volatilis in duodeno; unde chylo nimis crudo & viscido tota M.S. aberrat à crasi naturali, specificè vero liquor gastricus depravatur, omnesque glandulæ & partium glandulosæ, tam internæ quàm intercutaneæ infarciuntur, adeoque in partibus internis glandularum obstructions, harumque egressus crescentiæ scirrhusæ, & in artubus inferioribus tandem, propter tardiores circulationes tumor pedum oedematofus, & in toto sæpius corporis habitu propter serum nunc abundans nunc nimis viscidum Leucophlegmatum & Anasarca. Idem censeatur de pancreaticæ lymphæ, & salivariæ, cujus nimia visciditate deficiente spirituaſcentia, concurrente mucositate stomachali viscido, appetitus penitus perditur unde bilis concurrente vitio suprâ dicto, penitus depravatur chylicatio, & per consequens sangvificatio. Nec mirum, quod ægræ nostra de difficili respiratione & cordis palpitatione, sub incessu imprimis paulo concitatore, conquærat. Sanguis enim cacochymicus & chylus viscidus, in pulmonum vasibus rarefaciendus, tardè & difficulter circulatur.

tur, hinc quo celerius corpus movebatur, magis pulmonum vasa infarciebantur, unpropter deficientem ab aëre resolutionem, qve per cor tardum nimis circulationem, jus irritatio & palpitatio oriebantur. Hinc n errat, qvi per has consequentias totum nstituerit corpus passivum; siquidem tota adest cacochymia, prout eam agnoscere lit oculariter ex sanguine per V. S. emisso. Ex his demonstratis facile innotescunt *signa prognostica*; ex hac nempe cacochymia & innata dyscrasia sanguinis potest oriri cachectia, qvæ ægram ad universalem atrophiam, tandemqve in partibus imis ad tumores dematosos ad hydropem universalem decidere valet.

Curationem quod attinet felici alias cum successu præscripsit Parens meus hæcce medimenta, & quidem, præmissis visciditatem solventibus, ad dyscrasiam sanguinis restituendam ꝑlia: v. g.

R. Ess. ꝑis c. s. p. Unciam dimid.

D. S. resolvirende Tropffen / tägl. 3. mahl 40. darvon zu nehmen.

R. pulv. cachect. Qvercet. Unc. dimid.

M. D. S. Pulver tägl. 4. starcke Messersspitzen darvon zunehmen.

Evacuationis gratia in principio, præmissis gestivis solventibus, præscripsit hæcce pilas:

C 4

R. MP.

℞. MP. Ammon. Qverc. scrup. dimid.
 ref. jalappæ, gr. v. diagryd. gr. iij.
 f. l. a. c. f. q. Eff. ♂ c. f. p. pil. no. XV.
 D. S. Pillen auf einmahl.

Ad menses decoloratos in statum naturalem reducendos:

℞. Eff. melissæ Unc. dimid.

Ræ tartari acr. drachm. duas

M. D. S. Sonderl. Mixtur alle Morgen und abende 50. Tropffen darvon zu nehmen.

Ratione diætæ jubebat tali morbo ægratantes, non multos cibos simul ac potum modicum assumere juxta Hippocratis monitum *Lib. II. Aphor. 9. Impura corpora, quo plus nutritiveris, eo magis lades.* Sed ea omnia in ægrata nostra frustra tentata fuerunt. Siquidem hæc septimanis præterlapsis tribus incidere in tumorem pedum oedematofum, qui postea occupabat abdomen, deinde thoracem, quæ postea concomitabatur anhelans & maximè difficilis respiratio, qua vitam cum morte commutabat. In hujus aperto cadavere sequentia notatu digna se manifestabant:

1. Abdomen totum lymphæ extravasatæ mensuras 8. exæqvante, refertum erat.
2. Pancreas & omentum permultis glandulis scirrhosis adimpletum.
3. Uteri glandulæ maximè tumidæ & induratae.
4. Thorax

4. Thoracis cavum lymphæ extravasatæ
Unciis quatuor refertum.

Observat. II.

Fœminæ rusticæ XX. aliquot annorum propter vitiosam conformationem plex exterius erat occlusus, intus tamen in vaginam uterinam desinens, unde excrementa alvina per vulvam excernebat. Quamquam verò hujus maritus ante benedictionem sacerdotalem per annum spatium die noctuque, multoties sese cum ea copulaverat, adeo, ut ex tali congressu foemina non solum imprægnaretur verum etiam postmodum abortiret; nihilominus tamen Abortum pro suo agnoscere noluit, sed potius excepit, eum esse à puerpera suppositum, & à muliere mitari exclusum. Hinc in Judicio Ecclesiastico provocabat ad divortium, ac imprimis urgebat, congressum quem hactenus cum uxore habuerit, fuisse sordidum & foetidum, proinde eum ulterius sine horrore, & abominabili crimine sodomix, continuare non posse. Impotentiam etenim legitimè cohabitandi, ac congressum sodomiticum, sole meridiano clariorem esse, pariter allegabat. Siquidem impotentix ratione penis neuiquam tendere valeat ad orificium uteri internum, sed longe potius aberret in intestinum rectum, quin

semen, continens in se se luculam seu radium vitæ elasticum, emittatur in Cloacam, proinde sodomia nulla ulteriori indigeat probatione. Antequam Casus solide resolvatur, quædam præmonenda esse arbitror, & quidem 1) quod secundum Jura Ecclesiastica ob defectus naturales, si nimirum facti sunt, ut mulierem aut ad congregiendum, aut pariendum reddant inhabilem, nec per artem medicam corrigi possunt, omnino matrimonium, licet per benedictionem sacerdotalem sit perfectum, declaretur nullum, adeoque resolutio casus præsentis omnino res majoris momenti esse censeatur. 2) notandum ex Pathologia, quod, quamvis casus hic rarissimus mihi nunquam, nisi in foemella canina, videre contigerit; attamen multoties in statu morbofo & præternaturali miseræ mulieres tales patiantur præternaturalem excretionem scybalorum intestinalium per pudenda. Sic novi exemplum foeminæ honestæ, quæ diutius est perpeffa hæmorrhoides cœcas, ob quas intestinum rectum & vagina uterina erant inflammata, quibus postmodum per suppurationem adaperitis, feces tandem alvinæ per vulvam excernebantur. Similia exempla interdum observare licet ex partu difficili, qualia vid. ap. *Barthol. Histor. Anatom. Cent. II. Obs. 63. & Ephemer. Nat. Curios. Anno III. Decur. I. Observat. 124.* In quibus tamen casibus & in-

te-

tinum rectum & vagina uterina arctè coalita, tandem erosa deprehensa sunt. Aliter feeres habet, quando in partu difficili perinæum, interstitium nempe inter anum & vulvam, rumpitur, quæ anus & vulva unum continuumque fiunt foramen, qualem casum allegat *Tim. à Gùldenkleee Obs. Medic. Lib. IV. Casu XXXI. p. 230.* In tali enim nonnisi difficilimus & rarissimus evenit coalitus. Licet etiam ruptura dicta in mulieribus congressum non adeò jucundum, quin & sæpè doloosum efficiat, imprægnationem tamen minime impedit, uti aliquoties observavimus, hinc quoque in Jure Ecclesiastico tantum operari legitur, ut censeatur sufficiens divortii causa. Taceo quod ejusmodi vitia morbosa post matrimonium contractum supervenientia, licet congressum & imprægnationem interdum prohibeant, matrimonium tamen non dissolvunt, siquidem conjuges participes fiunt omnis generis infortunii, quod durante matrimonio uni illorum obvenit. 3) Notetur, quod omne genus volucrum foeminearum à provida natura ita sit fabricatum, ut ductus ex ovario tandem desinat in intestinum rectum, & consequenter congressus fiat per exteram podicis aperturam, per quam ova excluduntur. His præmissis atque præsuppositis, revertentes ad resolutionem casus nostri singularissimi, perpendimus 1) conjugum dictorum

rum

rum congressus, ante copulationem sacerdotalem, nocturnos diurnosque sine foetore & abominatione fuisse habitos, ob quos sponte sua evanescunt exceptiones foetoris & abominationis: Nam quod semel placuit, placeat semper. Accedit, quod hoc ipsum exercitium, praeripimus inter rusticos, quibus die destinatus laboribus, communiter peragatur nocturno tempore absque oculorum & narium concursu. 3) Exceptio non penetrantis penitus ad justam profunditatem, ne utique firmo nititur talo; Siquidem ipse maritus per longum tempus uxori suae ante & post copulationem sacerdotalem cohabitavit: Quare exceptio haec videtur magis ab Advocato, cuius judicium, ad profunditatem hanc Anatomico-Physiologicam emetiendam, nimis caecum fuit, intempestive nimis opposita. Accedit porro 4) propria conjugum confessio, quod maritus scilicet per integrum annum cum dimidio multoties uxori cohabitaverit, an tamen exterius clausi ignarus. Hinc concludimus, maritum posse cohabitare uxori suae eamque impraegnare absque notabili incommoditate. Accedit tandem 5) mulieris ante copulationem sacerdotalem jam facta impraegnatio, quae etiam maritum commovit, ut eam in matrimonium duceret. Et ut ut abortum praetenderit supposititium, hic tamen a duabus ἀπόστολῶν testibus, mulieribus nimis

rum

am tum præsentibus confirmabatur. 6) Me-
 us interim coitus Sodomitici mox evanescit,
 modò & congressus conjugalis ordinarius,
 ut mulieris genitale naturæ errore vitiose,
 & gallinarum imò omnium ferè volucrum
 instar, conformatum sit, distingvatur â coitu
 Sodomitico maris cum mare aut ἀρσενοκοι-
 α 1. *Corinth. VI, 9.* & 1. *Thimoth. I, 10.* In nostra e-
 im rustica podex exterius fuit occlusus, & sic
 maritus omninò penem vaginæ uterinæ im-
 mittit, nec ani sphincterem penetrare eamque
 relaxare necesse habuit, qvòd primo ac
 altero conatu absqve dolore atqve molestia
 penetrare non potuisset, uti Chirurgis, in specie
 lithotomis notum est, qvi vesicæ calculum
 exploraturi, digitum ano citra dolorem vix
 admittunt, cum tamen Rustici penis citra
 cubium digito Lithotomi longè crassior sit
 præsumendus.

Causam conformationis hujus sin-
 gularis non inepte tribuo imaginationi
 maternæ, & mediante hac firmiter con-
 ceptæ ideæ tam ex congressu forsitan galli
 cum gallinæ, qvàm attentiore nimis ductus
 vari (Des Lege = Darms/) intuitu aut per-
 ustratione, qvippe qvi in gallinis reliquisque
 vibus intestino recto inseritur. Nam qvòd
 tales in gravidis conceptæ ideæ structuram
 viscerum in fœtu possint deformare, præter
 multiplicem B. Parentis mei experientiam,

variarum Auctorum Observationes allegavit Fautor Noster æstumatissimus, *Dn. D. Westphalus in Patholog. Demon. propemodum edenda, cujus Synopsis Appendici Anni IX. & X. supra dictarum Ephemerid. Decur. III. p. 176-206. & Novor. Literar. Hamburgens. Anno 1706. inserta legi potest. Ipse puerulos aliquot, penis glandi caninæ simili, ex impresione materna natos vidi, unde etiam ob frequentiam casuum mulierculæ administrantes puerperis denominant *Ein Hunde Pippen*. Sic notus adhuc est Vir quidam nuper demortuus, cujus glans in formam & figuram asuinæ efformata erat, quia mater hujus gravida asinum lascivientem fuit intuita. Ineptè igitur confunduntur Actus Sodomitici, & congressus maritales cum foeminis vitiosa genitalium conformatione laborantibus.*

Observat. III.

ANno 1690. sub B. Parentis mei directorio Assecuimus in Nosocomio Lipsiensi Hydropicam demortuam, postquam mediante paracentesi abdominis instituta octo præterpropter lymphæ mensuræ evacuatae erant; in qua sequentia observavimus:

1. Epiplocelen ovum columbinum exæquantem, in qua aperta nihil, nisi parum omenti, deprehendebamus.
2. In abdominis cavitate Lympham cum
mate:

materia purulenta satis copiosam; intestinis circumfusam, quorum etiam partes nonnullae ad ruborem aliqualem arrosae videbantur.

3. In intestino recto glandulosa quaedam corpora.
4. Fel atrum atque viscidum.
5. In dextro thoracis latere lymphae dimidiam mensuram, in sinistro vero pulmones pleurae partitim adnatos.
6. In dextro cordis ventriculo polypum, binos digiti articulos longum, latitudine vero digitum transversum aequantem.
7. Tandemque foraminis, cui cannula inserta, circumferentia, nec non omenti particula una ac altera nigricabant.

Observat. IV.

Eodem Anno in praedio Ammelungiano, in der Ammelungs-Burg / quo suburbia strina superbiunt, secuimus cadaver pueri aepyemate demortui, quod quidem, praeter spirationem difficilem, toto morbi tempore nullo signo se manifestaverat. Aperto thorace, hujus cavitas ingentem materiae purulentae, hujusque ad partem coagulatae, coenam offerebat, ad integram fere mensuram.

In

In similem etiam materiam quidam pulmonum costis adnatorum totum exulceratum lobum colligatum videbatur, reliquis particulis contentibus maxima ex parte, a corruptione dilaceratis. Dicta materia in utroque latere conspiciebatur in æquilibrio, capsula tamen cordis, quod alias in empyematicis frequenter observari solet, eadem vacua, paucamque contra lymphæ quantitatem continente, erant à corruptione immunes & salva, reliquaque viscera omnia bene se habebant. Omentum autem, uti in brutis ordinariè conspicitur solet, ad processum usque peritonæi erat protensum, atque lien insolitæ magnitudinis, in duos quasi lobulos divisus.

Observat. V.

ANno jam dicto secum in Nosocomio Epilepticam, in cuius cerebri sinu longitudinali superiori, aperto cranio, lymphæ coagulata reperiebatur, repræsentans polypum duos digitos exæquantem, ex quo similis figuræ materia, quamvis quantitate minor, ad cerebellum usque protendebatur. Præterea in dextra cerebri parte sanguis coagulatus, à contusione forsan vel alia vi externa ortus, deprehendebatur; quin etiã plexui choroideo præternaturaliter se se habenti particulæ quædam granulorum lapideorum instar inhærebant. Post
apertu

thorace, præter magnam ∇ æ pericardii copi-
 am, cor digitorum attactu observabatur non
 nihil duriusculum; cuius quoque anricula
 extra extraordinariæ magnitudinis poly-
 um pariter satis ingentem continebat;
 vales quoque è sinistro cordis ventricu-
 lo, nec non arteria aërta, extraximus. Ce-
 rum viscera reliqua cuncta secundum na-
 turam sese habebant, nisi quod vesicula fel-
 lis grandior, quàm ordinariè esset solet, con-
 spiciebatur.

Observat. VI.

ANno eodem ibidem secimus cadaver
 puellæ marasmo hecico extinctæ. Æ-
 rota toto morbi cursu vomitibus vexaba-
 tur, & quidem aliquot ante mortem diebus
 vehementioribus: Primo principio tumor
 edematofus totum corp9, imprimis faciem,
 pectus, manus, atque pedes, &c. occupabat,
 qui tamen post crebriorem usum Træ tartari
 eris, aliorumque medicamentorum resol-
 ventium cessabat. Posthinc totum corpus
 emaciabatur, ut musculorum saltem ve-
 stigia, fibræ nempe flaccidæ, apparerent. A-
 perto thorace, omnia conspiciebantur natu-
 ralia, cor integrum, vasa sat magna, nisi quod
 ulmo dexter quoad unum lobum secundæ
 tertiæ costæ adnexus esset, sinistro libero.

Hepar erat satis bonum, bilis vero coloris atrii, & consistentiæ verè piceæ, pancreas carnosum totum apparebat & simul scirrhusum, lapidisque instar durum, unde ductus pancreaticus inveniri non poterat. Intestina deprehendebantur flaccida & vacua, renes laudabiles, in medietate tamen ureterum stagnabat urina propter vesicam repletam. Pinguedinis renes cingentis quantitas, toto licet corpore emaciato, satis erat notabilis, quod mirandum.

Observat. VII.

ANno jam dicto in ædibus civis Lipsiensis secuimus puerum VIII. annorum, qui ante triennium ex casu ab alto ossis bregmatici dextri fracturam perpeffus erat tantam, unde inde frustum satis magnum, duos quippe digitorum articulos exæqvans, eximeretur. Curâ tunc temporis absolutâ, hætenus satis benè valuit, nisi quod interdum capitis doloribus corripere: quos autem paucis antea obitum diebus intolerabiles ferè cum vomitu frequenti passus est, insequente tandè Aphonia quæ ipsum cum insultibus epilepticis ad quintum usque diem, quo mortuus est, comitabatur. Institutâ sectione, remotisque integumentis quantum in exenti ossis locum natura provida restituerit, non sine stupore vidimus: De
pre

prehendimus præterea fissuram, à supra dictæ
 acturæ loco ortam usque ad os temporis
 extri; insuper dura mater in loco affecto
 rior non nihil, carneas ferè fibras nacta e-
 t. Cerebrò tandem dissectò dexter ven-
 iculus reperièbatur aquæ unciis quatuor
 fertus, cujus generis lymphæ, quamvis mi-
 ore copia, in sinistro quoque ventriculo vi-
 ebatur, ventriculorum verò substantia ita
 at vitiata, ut ad levem contactum rumpere-
 ir, lymphæque copiosè proruenti viam fa-
 eret.

Observat. VIII.

Istoriâ vitæ & mortis Adepti cujusdam
 Hamburgensis, Dn. Jesse, notatu quam
 maxime dignam consignavit B. Frater meus:
 lanc, quia tam Physicis, quam arti Medicæ
 ddictis, haud ingrata esse potest, Lectori Be-
 ivolo communicare volui, & quidem prout
 escripta est à jam dicti Jesse filio adoptato
 literis ad quendam Amicorum exaratis,
 quæ ita sonat;

Beatus Dn. Jesse natione quidem erat Ju-
 æus, Religione tamen Christianus; crede-
 at enim Christum Salvatorem, quem publi-
 è profitebatur. Erat Vir optimæ fidei, qui
 argas, utut secretò, dispensabat Eleemosynas;
 vivebat castè in coelibatu, & me, cum essem

io. circiter annorum, famulum elegit ex Collegio publico orphanorum illorum, qui mox de utero in plateis expositi reperiuntur; ipse curâ & impensis linguam didici Latinam, Gallicam atque Italicam, & assuetudine tandem familiari etiam Hebraicam. Famulabar illi pro viribus, præsertim in Laboratorio sive Destillatorio; callebat enim artem Medicam, & desperatos curabat morbos. Cum agerem annum vigesimum quintum, vocabat me in coenaculum, & juramento de non contrahendo matrimonio sine illius præscitu & consilio, obstringebat, quod etiam promissi & religiosè servavi. Annum porrò cum agerem tricesimum, primo diluculo per quàm blandè me alloquendo, dicebat: *Mi fili, balsamum meum vitale, propter ingruentem senectutem, annum enim tunc superaverat octuagesimum octavum, mihi fermè consumptum sentio, ideoque mors brevi instabit: Conscripsi meum Testamentum in favorem meorum patruelium & tui ipsius, quod posui super mensam Oratorii, quo nec Tibi, nec ulli mortalium hæctenus pervenire licitum fuit, nec tu ipse meæ devotionis horis pulsare ausus es.* Ad horum valvas me dehinc ducens, harum juncturas oblinebat materiâ quâdam pellucidâ crystallinâ, quàm ceræ instar digitis tractabat, hinc imprimebat sigillû auro in sculptum, tandemque materia hæc crystallina ab aëre ambiente indurescebat, ut

nec

nec janua ulla sine impressi characteris læsione moveri nec aperiri posset. Claves Oratorii includebat cistæ parvulæ, cujus juncturas eadem materiâ crystallinâ simili modo oblinebat, huicque eundem sigilli usitatum sibi characterem imprimebat. Cistulam sigillo munitam mihi tradebat, & ne hanc ulli extraderem seriò mandabat, nisi suis patruëlibus, Dno. Jessen, & Abrahamo Salom. Jedhu, qui tunc temporis in Helvetia habitabant; prior tamen horum pariter cœlebs. Rediens mecum in coenaculum, me præfente signetum suum, quò usus erat, immittebat aquæ cuidam limpidaë, qua illicò resolvebatur sicut glacies in aqua calidâ, subsidente pulvere albo, & liquor rosæ provincialis ex rubro pallidæ instar colorabatur, vitrumque continens crystallinâ dictâ materiâ occludebat, quod unâ cum clavibus Dn. Jessen offerre jubebat. His peractis, genibus flexis recitabat Psalmos aliquot Davidis idiomate Hebraico, tuncque insidens folio, in quo horis pomeridianis dormire consuetus erat, haustum vini Malvatici, quò parcè aliàs fruebatur sibi exhibere jubebat. Sumptò vinò, me sibi præsentem esse volebat, hinc capite humeris meis imposito quietè dormiebat: Sed elapsâ circiter horâ, altum ducendo spiritum, animam Deo reddidit magnâ cum meâ consternatione. Vi ergò promissi patruëlibus

dictis in Helvetia degentibus Patroni mei obitum notificabam: Sed ipso post B. hujus obitum die literæ Dni Jesse ad me scriptæ advolarunt, quibus ille vel mortem vel salutem Patroni ex me sciscitabatur, quasi scivisset, quid hic locorum hætenus actum fuerit, quod cum stupore legi. Causam autem hujus scientiæ, singularis instrumenti occasione manifestatæ, postea reddam. Advenerunt Patruelles, quibus omnia gesta narrabam: Jesse subridens, alter attonitus cum admiratione, auscultabat. Offerebam eis claves & vitrum cum incluso liquore; Sed die hoc omnia recusabant, & ob multas ab itinere perpeffas molestias quiescebant. Seqventi verò, horis matutinis, foribus ubique clausis, nobisque solis, Jesse super phiala porcellanea vitrum pro inclusi liquoris portione acqvirenda fregit, quo sigilla madefaciens, durities materiæ crystallinæ in pulvem liquidiorem illicò resolvebatur. Cistulam aperiens reconditas Oratorii claves eximebat. Accedebamus Oratorium, ubi Dn. Jesse, sigillò recognitò, dicto liquore materiam crystallinã pariter imbuebat, quæ statim etiam resolvebatur; valvas de hinc aperiens, post mox iterũ occlusit, dein procumbens in genua preces ad Deum fudit, quod & nos faciebamus: Oratorium dein intrantes, foribus mox clausis magna hic vidi miracula. In medio enim O-

torii posita erat mensa, cujus bases ex ligno ebeno fabrefactæ, superior autem pars rotunda ex eodem ligno, & ubiq; auro laminato no obducta, cernebantur. Coram mensa scabellū stabat humile pro genibus flectendis accommodatum. In medio mensæ instrumentum admirandæ fabricaturæ positum erat, cujus inferior pars sive basis rotunda ex auro puro confecta, media autem ex crystallo pellicida, in qua reconditus ignis incombustibilis radians; pars etiam superior auro puro conabatur in forma phialæ. Supra hoc instrumentum crystallos ovalis figuræ catenæ aureæ alligata pendeat, cui pariter ignis perpetuus radians inclusus erat. In mensæ latere dextro conspiciebam pyxidem auream balsamo quodam coloris ex rubro scarlatini repletam, cui cochlear parvulum superimpositum. Coram sinistro mensæ latere parvulum pulpitem ex auro puro confectum conspiciebatur, super quo positus liber, qui consistebat 12. foliis ex auro puro laminato confectis, instar papyri tractabilibus & flexilibus, in quibus, intra libri medietatem, ut in foliorum angulis certi characteres inculpti, in centro vero foliorum dicta quædam sacra & preces inscripta videbantur. Intra pulpitem Testamentum Patro- ni defuncti absconditum jacebat. Dominus esse interim pulpitis incumbens ex libro di-

Eto aureo aliquot preces cum submissa devo-
 tione recitabat; postea cochleari dicto par-
 vulo parvam Balsami qvantitatem ex pyxide
 adstante hauriebat, qvi subtilissimum in fu-
 mum exhalans odore suo svavisimo sensibi-
 liter nos recreabat, & qvoad admiratione di-
 gnum, vapor hic ascendens ignem crystalle
 pendulæ inclusum ita movebat, ut horribili-
 ter scintillaret instar astri & fulguris. Hi
 præmissis, Dn. Jesse Testamentum aperuit
 cujus tenore B. Vir Patruelum alteri Dno
 Jesse Libros Sapientiæ, unà cum omnibus in-
 strumentis; hujcqvæ, simul ac alteri patrueli
 tanqvam hæredib9, totam hæreditariam massam
 in æquales portiones dividendam legavit
 mihi vero præstita servitia & fidelitatem
 6000. Ducatonibus aureis compensavit. Quæ
 rebantur ab his hæredibus dicta instrumenta
 atqvæ Libri Sapientiæ & desiderabantur, qvibus
 locum in & circa Oratorii mensam indi-
 cabam. In dextro nimirum Oratorii latere
 posita erat cistula ex ligno hebeno, cujus in-
 terna superficies auro puro obducta. Capiebat
 hæc duodecim instrumenta aurea
 mire tornata ac fabricata, ubiqvæ caracte-
 rismis insignita. Huic adstabat alia cista sa-
 tis spatiosa, qvæ duodecim continebat specu-
 la eleganter polita & fulgentia, non qvidem
 ex vitro, sed materia qvadam incognita con-
 fecta: Centrum horum miros præsentaba-
 cha

haraeteres & intuentium figuras oppositas,
 orumque extremitates auro fino cinctæ e-
 ant. Alio in repositoio satis spaciofo spe-
 culum stabat capaciffimum, qvov Dn. Jette
 ppellabat Speculum Salomonis & Mundi
 miraculum, in qvo concurrere judicabat cha-
 aeteriffimum totius univerfi. Capfula tandem
 vadam ex hebeno ligno formata, globum ex
 mira materia tornata includebat, de qvo Dn.
 ette dicebat, qvov ignem & animam mundi
 ccultet, & fpontaneo fuo motu univerfi fy-
 ematis motum imitetur. Capfulam hanc &
 lia comitabatur, qvæ instrumentũ peculiare,
 ndicem horologii inftar repræfentans, inclu-
 ebat; Sed huic, loco numerorum horas in-
 icantium, literæ Alphabeti inſcriptæ erant;
 firmabatque Dn. Jette de hoc instrumento
 irum motum confenfualem, exactè corre-
 ondentem cum instrumento illo, qvov in
 elvetia poffideat, cujus motu mediante B.
 ir mortem imminentem ſignificaverit; qvæ
 e caufa jam nominatus Jette proximo poſt
 atroni obitum die literas ad me ſcripferit, cū
 ropter ceſſantem motum instrumenti & in-
 cis mortem illius judicaverit. Ultimò li-
 ros Sapientiæ inveniebamus, qvos aperien-
 os Dn. Jette recuſabat. Juxta hos libros
 oſita erat pyxis aurea cum pulvere qvovdam
 arlatinei coloris ponderoſiſſimo, qvem Dn.
 ette ſubridens ſtatim repoſuit. Prope Ora-

torium exstructum erat Cabinetum, in quo quatuor cistæ satis amplæ, auri puri frustulis oblongis adimpletæ videbantur, ex quibus dicti patruelles 6000. Ducatones auri à Patrono mihi legatos, in duplo persolvebant. Reliquam massam Dn. Jesse possidere detrectabat, prætexendo, quod totam hanc prælegatum suum superet; callebat enim artem B. Patroni mei. Ideo portionem hanc suam hæreditariam egenis aliquot Virginibus dotandis impendebat. Ipse patruelium Patroni mei svasu, talem virginem unà cum portione legati thesauri in matrimonium duxi, quæ etiam fidem Christianam statim professa, & adhuc in vivis est. Dominus Jesse omnia sua prælegata curiosè quassavit, secumque adduxit; alter verò aurò oneratus domum revertit. Ille postea, ob motus imminentes bellicos, locum sibi elegit temperatum & quietum in India Orientali inde præterito anno literas ad me scripsit in quibus filii mei primogeniti adoptionem mihi significavit, qui hunc in finem Indiam jam profectus. Eo tempore, quo nos in Oratorio subsistebamus, admiranda mysteria ex Instrumentorum Sapientiæ motibus colligebamus, quæ scribere jam nec possum nec audeo. Præsentia verò, Amicorum intime, Te scire volui.

Vale & Salve.

OB

Observat. IX.

Ulo reperi in sexu seqviori ovaria,
 communis est Anatomicorum sen-
 tiã. His autem tertium adhuc addere
 nullis placet, de quo *Disp. de Sterili-*
e, sub Dn. D. Naboth Exercitatissimi aliã
 atomici, Præsidio habita, consulenda. U-
 m autem experiãtiã & ratione hoc i-
 m confirmari possit, in præsentiarũ non
 putabo: Nihilominus ex principiis A-
 tomico-Pathologicis demonstrari posse
 n fido, in affectibus cachecticis hydropi-
 & tumoribus oedematosis, internorum
 cerum glandulas statum quendam præ-
 naturalem induere: Siquidem has in
 n paucis cadaveribus dissectis quam ma-
 ne scirrhosas, & ad hydatides Galeni re-
 endas, observare nobis licuit. Memo-
 bile jam referre lubet exemplum in ca-
 vere meretricis hydrope extinctæ, in
 osocomio annotatum: In hoc enim ab-
 tra deprehendimus glandulas circa cer-
 cem uteri, ovariorum maximè similes. Illis
 tem dissectis, nihil aliud se offerebat,
 am lymphã, uti aliã in glandulis hydro-
 pi-

picorum, viscida, rugæque simul vaginæ
 terinæ partim excrefcentiis carnofis, pa
 tim glandulis fcirrhofis inftar globoru
 minorum refertæ conſpiciebantur. Or
 ficium uteri internum ſatis erat amplum
 ut digiti craſſioris cuſpidem excipere po
 ſet. Ovarium dextrum lapillis nonnu
 lis inftar granorum milii turgidum co
 ſpiciebatur. Quibus circumſtantiis ri
 perpenſis ex principiis Anatomico-Phyſi
 logicis concludimus, glandulas jam dictas
 ſcirrhofas neutiqvam pro ovario illo na
 vo ac tertio haberi poſſe. Interim diffi
 ri haud vereor, interdum ovulum aut fo
 cundatum aut ſterile ſede ſua naturali de
 lapſum, per tubam Fallopiam in mulier
 bus, fluore albo laborantibus, partim pro
 pter lubricitatem fibrarum motricium a
 cervicem uteri uſque deferri, partim hu
 jus peripheriæ, propter viſciditatem, ann
 cti, imò foetum ipſum in tuba Fallopiam
 concipi poſſe: uti talis tubaria conceptio
 non ſolùm ordinariò fit in brutis, cornu
 bus nempe horum uterinis, ſed etiam ex
 traordinario modo in hominibus, præter
 experientiam *Elsbolzii in eleganti Tractatu
 de Concept. Tubaria, Riolani, Isbr. Dieme*

ckii in Anatom. Mattb. Tilingii, aliorum
 e mihi ipsi, sub *B. Parentis* directorio in
 quot cadaveribus dissectis, sine ullo
 vi Ovarii conceptu, animadvertere li-
 t.

Observat. X.

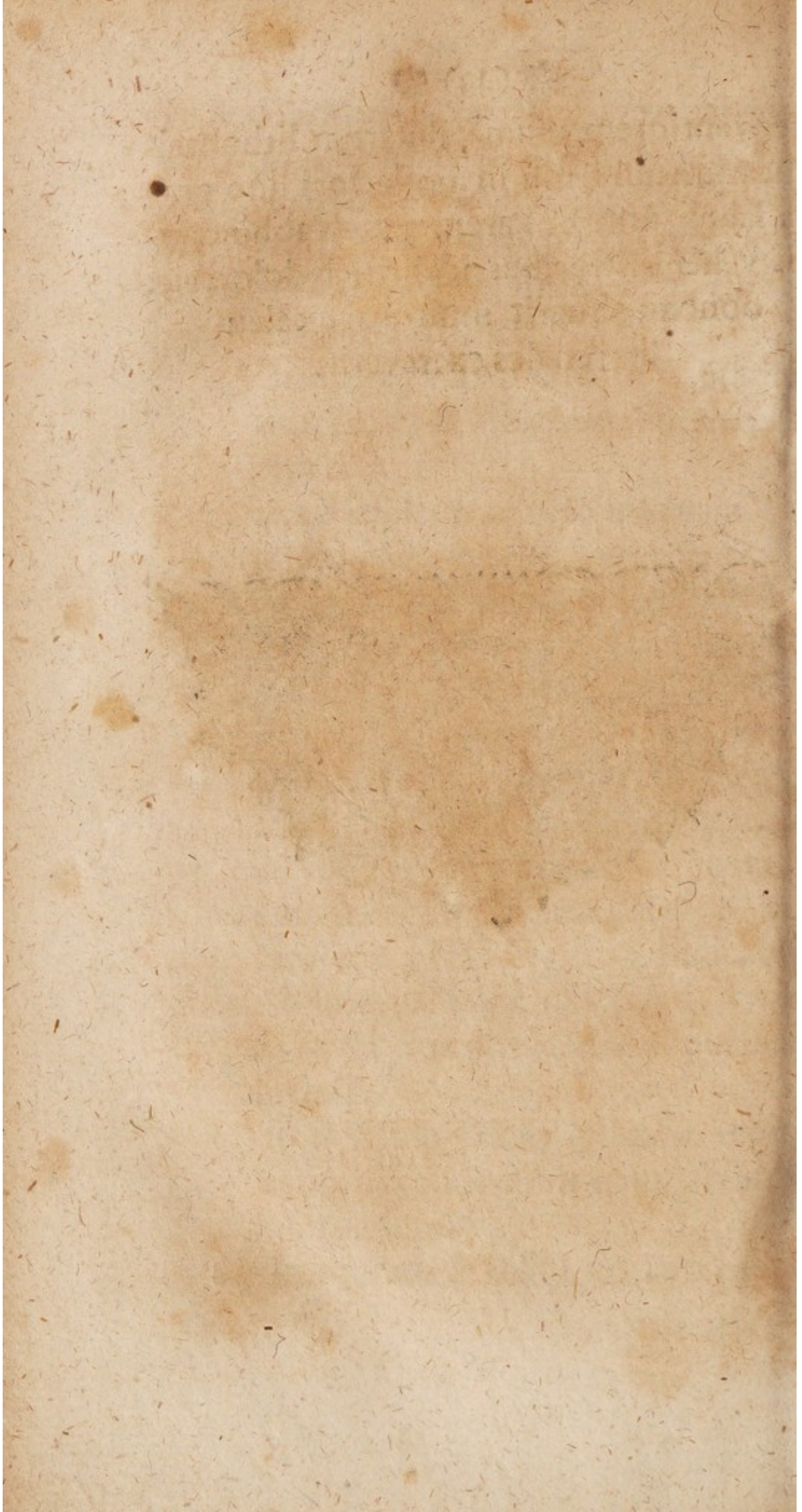
Arens meus beatè defunctus in ædibus
 suis de scala labens ab initio statim per-
 tiscebat debilitatem in osse femoris si-
 tri, & præprimis circa geminum caput
 us ossis, ut ulterius gressus formare non
 tuerit; post, septimanis quatuor præ-
 lapsis, corripiebatur exquisitissimis do-
 ribus, cum subsequente tumore, ut etiam
 tum deserere non valuerit. Exhibitis
 em medicamentis utilibus, levamen in
 tum pertiscebat, ut per plateas ali-
 tenus ambulare & ægrotos visitare i-
 um valeret. Ast paulò post dolores &
 nor recrudescabant, & tantâ quidem
 mentia, ut lectum denuò petere co-
 etur; hoc tandem concomitabatur pro-
 r pulmones sphacelatos pleuropnev-
 nia, & sic tandem diem supremum obi-
 . Hujus in dissecto cadavere Medici
 Ex-

Experientissimi, Dn. D. Schambergeri
υῦν ἐν ἀγίοις, & Dominus D. Drechslerus, (m
 ipsi n. cultrum Anatomicum admovere
 mius animi moeror non permittebat).
 quentia observabant, mihiqvē ac aliis c
 gnatis demonstrabant:

- 1.) In crure sinistro circa juncturam c
 sis femoris & tibiæ notabilem tum
 rem.
- 2.) Ipso in loco affecto magnam cav
 tatem, sanguine & sero extravasa
 ad mensuram libræ impletam.
- 3.) Fractura ossis femoris crassitudine
 pollicis æqvabat, quæ ab ipsius &
 biæ junctura per geminum femor
 caput transversim procedebat, & su
 stantiam osseam in parte anterior
 ad duorum digitorum trānsverf
 rum latitudinem, exederat & co
 sumserat, prout Figura 9. indicabit.
- 4.) Pulmones erant sphacelati, quib
 quasi in sacculo materia purulen
 inclusa.
- 5.) In folliculo felleo quatuor reperi
 bantur calculi cubis haud absimile
 fig. 10. depicti;
- 6.) In renibus & vesica urinaria propt
 fr

ventiorem usum pilularum lithontri-
 arum nihil, nisi in posteriori duo gra-
 sabuli, utut B. Parens paucis abhinc an-
 vehementioribus nephriticis doloribus
 obnoxius fuerit, multosqve calcu-
 los renales excreverit,

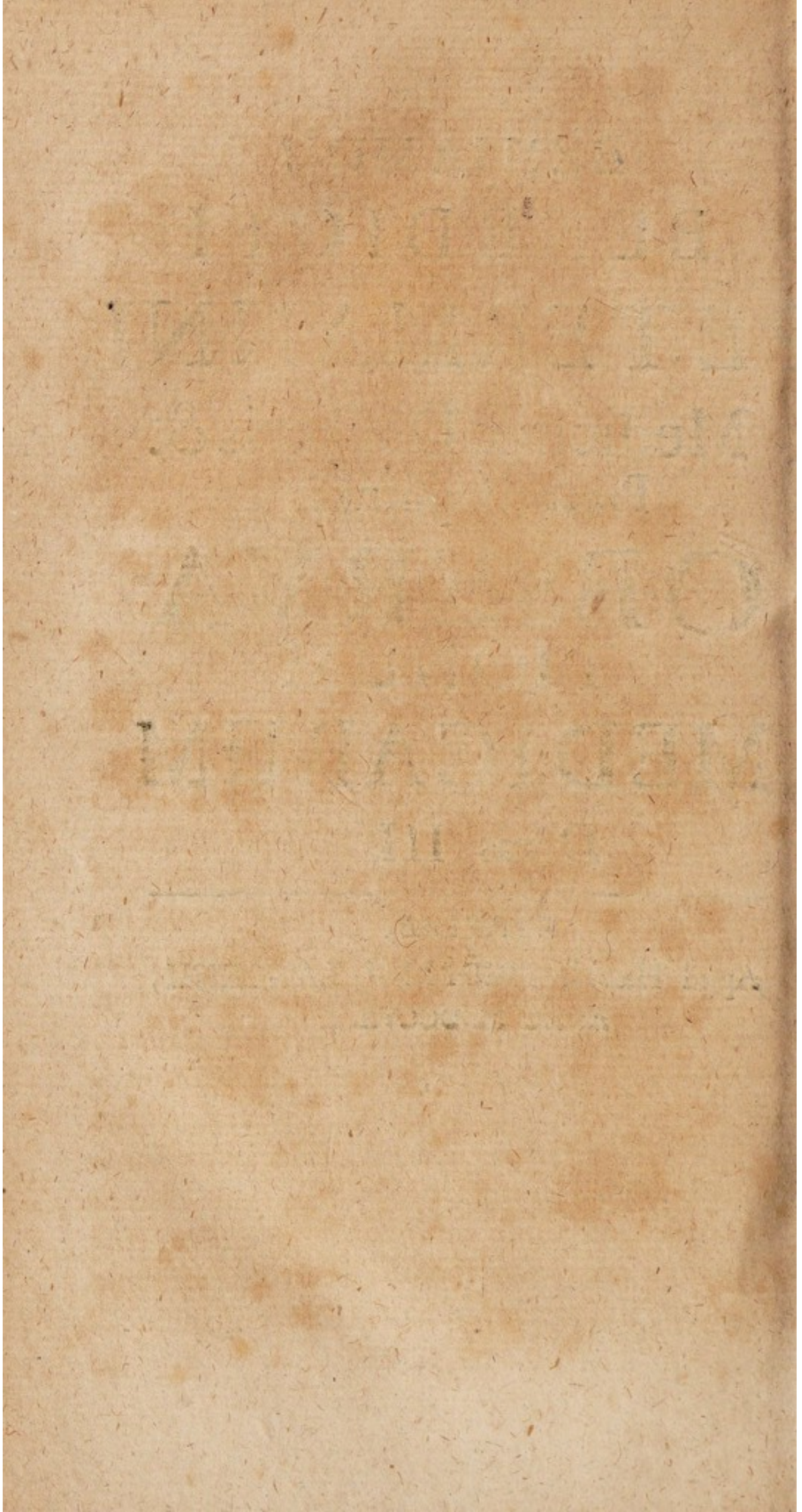

BENJAMINI
BENEDICTI
PETERMANNI,
Medicinæ Doctoris &
Practici Lipsiensis,
OBSERVA-
TIONUM
MEDICARUM
Decas III.

LIPSIÆ,
Apud Hæred. FRIDERICI LANCKISII,
ANNQ M. DCCVII.

Observatio I.

ROEmina 25 annorum conqueritur de difficultate respirandi per nares, ore hiantem vero facile spiritum recipiat, quæ difficultas sensim atque sensim per aliquot annorum decursum succrevit, atque quotie est adaucta. Inspicienti nares apparet globulus rufus & in tantum rubens, quique in inspiratione retrorsum, in expiratione vero extrorsum movetur. Signa anamnistica desumuntur ex genesi hujus mali, quæ nimirum non subito, neque etiam cum sensibili dolore est enatum. Unde hic non licet præsumere obstructionem à rei forinsecus suscepta. Quale quidem observavimus in puero, qui pisce majoribus luctans, incautus unum in sinistras nares intruserat, idem ab humiditate inturgescens totas nares obstruebat. Neque ab interna inflammatione, & subito tumore. Quod quidem hic nunquam sine sensibili tristi perceptione progignitur. Igitur signa diagnostica ex oculari inspectione globuli in tantum rubentis absque inflammatione & dolore produnt polypum. Qui est carnea excrescentia glandularum sub tunica nares cincte positarum. Signa prognostica sunt: in unis tantaxat apparet naribus, non mox metuenda suffoca-

tio. Interim tamen tractu temporis facile potest e
 crescere: id quod si retrorsum fit, larynx ipse potest o
 tegi, ut tandem aliquando totalis suffocatio subsequ
 tur. Pars affecta sunt ratione obstructionis, nares
 sinistrae, quas per naturam oportet esse patulas, qu
 nimirum subinde in respiratione aer liberrime recipi
 cari valeat. Singulariter tamen afficiuntur gland
 lae membranæ cingenti suppositæ, quas primus nob
 revelavit D. Steno in observat. de glandulis & muscu
 lis. Hæ sensim atque sensim succrescunt sub hac ip
 membrana integra, ut demum ingentem tumorem
 constituent. Causa proxima equidem non facile d
 vinabitur: Siquidem hæc ipsa potest esse varia; nam
 refert Tulpius in observ. puellam per continuum for
 tiorum attritum digito naribus intruso factum, poly
 pum sibi excitasse. Alii Autores alias allegant causas, v
 gr. frequentiores spontaneas narium hæmorrhagias
 quippe quæ à nonnullis non inconcinne æquiparantur
 hæmorrhoidibus, de quibus relatum legimus, quod in
 terdum ansam præbuerint variis excrescentiis. Itaque
 quod huic contingit, illud etiam de naribus suspicari
 licet. Indicatio curatoria est: Polypus quantocy
 us, ne magis succrescat, tollatur. Quæ indicatio
 impetrari debet juxta Autores duplici via. Etenim
 aut manu chirurgi radicaliter extrahatur aut medica
 mentis septicis sensim atque sensim absumatur. Ha
 sini autor est P. Poterius, ut echium pulverisatum quo
 tidie naribus admoveatur, promittit enim polypi to
 talem absumptionem absque ullo dolore. Equidem
 hodie res esset factu facillima, postquam nimirum pul

res sternutatorii ab honestissimis etiam viris & eisdem multoties attrahi consueverunt. Verum enim vero dolendum est, quod Poterius eciemechii (dantur enim plures apud Botacos) reticuerit, ac proinde in suspicionem experimenti non satis explorati incurrerit. Nam venter confiteor, hunc autorem mihi non viri numerum Evangelistarum observationibus suis adauxisse. Qua de re alia via rem aggrediamur. Et ut ut varii Autores Merc. sublimat. vel pulverem arsenicalem etiam svadent; attamen hæc omnia septica nobis valde suspecta. Siquidem sæpe numero exulcerationes cancrasas vel ad minimum phagedænicas relinqueres quo facto fordidissima ozæna ex polypo progignitur. Id quod accidat, malo operationem chirurgicam, quæ consistit in hoc, quod polypus volsella creta sit, quantum fieri potest, una vice radicaliter apprehendendus & contorquendo evellendus. Quod ipsum tamen absque hæmorrhagia hæmorrhæmienti rarissime contingit. Quare mox opus est medicamento sangvinem sistente: quale esse poterit Spir. Vin. optime rectificatus, aut oleum terebinthinæ, nec non liquor stypticus Weberi. Imo si forsitan tali medicamento hæmorrhagia non sistatur, poterit etiam stylus siccus ignitus in nares intrudi: quo facto hæmorrhagia cessabit.

Observatio II.

Vulneratur miles gregarius, horâ 8 vespertina
 in conflictu tumultuario, prope umbilicum
 aliquanto saltim altius in latere dextro, & qui-
 dem ita, ut transversim transfodiatur, gladius
 que prope vertebræ undecimæ dorsi processus
 transversum exeat. Vulnere inflictio elabitur por-
 tio intestini cujusdam digitum medium longa
 ut bis fuerit reponenda: adest hæmorrhagia u-
 trimque largissima. Prima nocte insequuntur
 vomitus & lipothymia, pulsus naturali frequen-
 tior, sed non rite plenus. Signa anamnesticæ
 defumuntur 1) ex tempore, quod docet, intestinum
 & ventriculum fuisse repleta 2) ex prolapsu por-
 tionis intestini: Nam hoc signum nobis ingene-
 rat signum diagnosticum, quod vulnus penetra-
 vit in cavitationem abdominis, 3) ex largissima hæ-
 morrhagia Quippe quæ significat, non valde mul-
 tum cruoris hospitari in abdomine, præprimis
 vero, cum major pars sanguinis ex vulnere po-
 stico promanaverit. Jam signa diagnostica se-
 quuntur, quæ passim jam sunt tradita, & signifi-
 cant penetrationem in abdomen, quoad vulnus
 anticum, posticum vero æstimatur ex immissa
 candela cerea tenuiore. Superest dubium: U-
 trum punctura hæc sit una transversim pene-
 trans; an vero sit duplex. Situs vulnorum
 quoad partes extimas svadent prius, cui tamen
 obstare videtur tractus vulnorum. Siquider
 vul

ulnus anterius in tantum vergit sursum, postea vero leviter deorsum. Opus est itaque majori diagnosi. Hinc quia illi, qui tumultu interfuerunt, referunt, ensē ferme penetrasse in manubrium, omnino reddimur certi, adesse vulnus unum utrumque penetrans. Qua de re ulterius agnoscimus, necessario intus etiam esse vulnerata viscera, quæ vero impræsentiarum nonnum potuerunt cognosci. Quoniam autem in-erjecto biduo aliquantulum cruoris per tussim est ejectum, per vomitum vero, & per alvum nihil, dignoscimus, vulnus quoad tractum potticum, penetrasse per diaphragma & extremitatem inferioris lobi pulmonum. Die 6to vulnera benè apparent matura, & satis ampliata, ita, ut non duntaxat stylum cereum, verum etiam ferreum introrsum admittant: Imo ipso hoc stylo filis carptis involuto sentitur à parte antica viscus aliquomodo firmum, cui vulnus est inflitum, ex quo materia purulenta filis carptis subrahitur. Ex quo phænomeno ulterius concluditur, hepar esse læsum, ejusque vulnus maturecere die nono copiosa saburra sanguinis nigriantis viscida ad instar picis ferme per alvum est ejecta; unde conjectura enascitur haud vana, vulnus penetrasse quæque intestina, & in specie forte colon, cruoremque hunc, qui post multos denique dies per alvum secessit, primis vero diebus, impactum hæsisse cellulis intestini coli, donec tandem computrescendo resolutus & foras

exclusus fuerit. Signa prognostica valde dubia cum nemo hominum infallibiliter possit cognoscere viscera læsa. Et ut ut spem quandam promittant vulnera bene suppurantia, doloresque remittentes; Attamen metus est, ne intus in hepate colligatur materia purulenta, quæ totum demum viscus inficiat. Causæ ratione vulnere fati sunt exploratæ, ratione symptomatum vero perito suapte quoque innotescunt. Siquidem quamlibet largam hæmorrhagiam insequuntur lipothymia, & pulsus non sufficienter plenus, quanquam hic sæpe fit justo frequentior ob motum cordis frequentiore ab animi motibus concitatum. Indicatio præservatoria postulat quietum situm in lectulo molli, & temperatè calido, præterea omnia quoque assumenda sunt in tantum calida alvusque retineatur aperta. Hæ indicationes quomodo sint obtinendæ cuiuslibet apparet. Saltim notetur, quoad ultimam, non temerè alvum esse movendam, ne ex intestinis concitatis vulnus irritetur. Qua de re tertio demum die præscribere licet clysterem emollientem atque carminativum. Interim non est permittendum, ut scybala indurescant, atque deinceps & à flatibus interceptis, & ab humoribus acerbis intestina turbentur. Indicationes curativæ sunt 1) Cruor extravasatus sensim subducatur, 2) Vulnera ad maturitatem disponantur, & repurgentur 3) Symptomatibus occurratur. 4) Hæmorrhagiæ sistantur 5) Intestinum prolapsum

repositum

reponatur. Prima indicatio obtinetur primario per turundas ampliatorias: Fiunt ex radicibus raparum exsiccatis, emplastroque stictico involutæ intraduntur. Secunda indicatio ratione maturationis obtinetur per unguentum digestivum aliquantillo unguenti acrioris permixtum v. gr. Unguent. Apostol. cum digestivo ex vitell. ovorum, terebinth, & hyperic. hoc illinitur turunda, atque illita intruditur: Postmodum ab extra applicatur emplastr. stictic. primario, ut turundæ retineantur. Apparente pure maturo atque sufficiente, nunc intendatur fundamentalis consolidatio. Itaque vulnera ab extra, adhuc retineantur aperta: intus vero, quo usque penetrare licet, & quidem in hepate, penicillo imbuto v. gr. Tinctur. Myrrh. it. Elex. prop. Tinctur. Succin. abstergatur: id quod negotium si per aliquot dies fuerit continuatum, postea in singulis deligationibus turundæ abbrevientur. His omnibus factis, natura consolidationem operabitur. Symptomata valde urgentia sunt lipothymia, vomitus &c. Hisce igitur occurramus intus medicamentis cordialibus atque nervinis, ab extra vero fragrantibus. Interna cordialia non debent esse nimis spirituosæ, ne acceleretur febris traumatica. Hinc Aquæ destillatæ v. gr. Borræg. Fl. Til. in majori; spirituosæ vero, antepileptica v. gr. in minori dosi jungantur. Insuper quia in potionibus talibus opus est syrupo ad gratiam, is debet esse

temperatus ne excitentur flatus in intestinis. Imo uti possumus confectione de hyacynth. in minori dosi. Nervina sunt Cinnabarina & ex animalium partibus duris præparata v. gr. Specif. D. M. pulvis march. antep. in specie vero deus equi marin. C. C. & Ungul. Alc. Febri travmaticæ obex ponitur primario per Antimonium diaph. quod prioribus admiscendum. Ita suscepta curatione vulneratus successu temporis in pristinum statum reductus hodiè adhuc vitam agit.

Observatio III.

Vulneratur miles pollicis sinistro transversim per articulum secundum, ita, ut non solum ossiculum totaliter sit discissum, verum etiam omnes partes tendinosæ, solo superstite tendine musculi pollicem ad indicem attrahentis cum superpositis partibus cutaneis. Hinc pollex totus totus, quantus quantus pependit introrsum versus volam, adeo ut mulier adstans eum totaliter præcidisset, si modo ipsi forfex adfuisset, hac autem destituta amputationem intermittit, donec post integram horam Medicus & Chirurgus deligationem suscipiunt. Signa anamnistica hic ponderanda primario sunt petenda ex præterlapso tempore, nempe integra hora, per cuius lapsum pollex magna ex parte sentiebatur refrigeratus. Diagnostici non est opus. Salm ad diagnostica signa referatur exploratio parti-

um adhuc salvarum. Inibi vero, ubi tendo, & superimposita cutis erat adhuc integra, ascendit ramus satis sensibilis arteriosus, qui spem etiam quamvis dubiam ingenerabat, fore ut reliqua etiam vicina caro revivisceret. Medicus nitebatur experientia: quippe quæ eum docuerat, quondam fuisse quoque metacarpium ab osse digiti annularis usque ad os digiti indicis transversim totaliter incisum cum omnibus arteriis, venis, nervis, atque tendinibus externis, nihilo minus debita curâ institutâ, digitos reservatos atque metacarpium consolidatum. Igitur formabatur signum prognosticum, novum pollicis coalitum valde esse ambiguum, interim tamen partem incisam sanæ posse per tempus admoveri sine hujus noxa. Indicationes curatoria sunt 1) hæmorrhagia contumax sistatur 2) pars pendula in situm naturalem redigatur, 3) redacta firmetur, caloreque debito foveatur. Prima indicatio obtinetur, quoniam multum sanguinis jamjam effluxit, post admotionem partis pendulæ solis filamentis carptis. Secunda indicatio perficitur ministerio manuum chirurgi. Tertia indicatio impetratur primo post filamenta carpta vulnere admota emplastro stictico in modum fasciæ formato. Hoc factò superius & inferius applicabantur ferulæ, prout in casu inopinato haberi poterant, quæ secunda deligatione immutabantur ferulis semi rotundis ex cortice tiliaceo formatis. Ferulis hisce formatis tandem nova
fa-

fascia imbuta, decocto vulnerario applicabatur, cui superponebatur, sacculus decocto vulnerario cum vino & herbis convenientibus madefactus atq; leviter expressus. Nunc cum pars præcisa videatur reviviscere, quod innotescit ex totius pollicis calore, pruritu, & motu vagabundo quos ægrotans perentiscit, & cum parte salva rursus in tantum coalescat, loco filorum carptorum siccorum adhibentur hæc unguento digestivo inuncta. Si prius vulnus leviter fuerit elutum Tra. Myrrhæ ut putredo arceatur, rationi quidem videtur omnino difficile conceptu, quomodo pars talis amputata rursus cum integra possit coalescere: Quia in coalitu tali prærequiritur, ut vascula vasculis, & fibrillæ fibrillis respondeant. Siquidem alias nulla est speranda Masæ Sanguineæ circulatio, quæ tamen est autor omnis nutritionis & partium vulneratarum coalitus. Ast experientiæ potius locus est concedendus: Utpote quâ concedimus, quod & in regno vegetabili & animali longe difficilior coalitus partium separatarum multoties contingat. Regnum vegetabile nobis sistit considerandos oculos arborum, qui foli cortici alius arboris commissi à trunco cooptantur in consortium partium genuinarum, ut æque feliciter ac eæ nutriantur, coalescant, atque adaugeantur. Idem statuatur de germinibus trunco arboris fisso insitis. Ex regno animali vero depromimus caponum sic dicta calcæria præcisa, & reliquiis cristarum amputatarum

firmius adaptata. Nam hæc ita feliciter postmodum succrescunt, ut mentiantur penitus novum cornutum animal. Itaque si hæc negotia expediuntur, ubi partes integræ totaliter sunt amputatæ, quid ni coalitus speretur inibi, ubi aliqualis adhuc superest nexus.

Observatio IV.

Vir juvenis 27. annos natus, hora antemeridiana nona subito vehementer ad iram commovetur, circa meridiem parum vel omnino nihil prandet, circa vesperam vero corripitur ab horrore vehementissimo cum in sequente incallescencia totius corporis, & penetrantissimo dolore punctorio lateris sinistri, cui post paucas interjectas horas supervenit tussis continua, fitis urgentissima & totius corporis inquietudo. Tri-duo præterlapso, hisque symptomatibus omnibus perseverantibus, sequitur rejectio materiæ flavescens & hinc inde striatim cruore tinctæ per expectorationem illico imminet suffocatio. Signa anamnistica sunt petenda ex ætate & præcedanea animi commotione. Signa diagnostica desummuntur partim ex anamnisticis, & consequenter ex relatione adstantium, quippe qui animi perturbationem referunt, partim ex ipsius ægrotantis misera confessione, imo ex ipso quoque contactu, qui nos calorem præsentem, pulsum durum atque vehementem frequentemque docent. Itaque præcedaneus horror, & subsequens

quæ incallescencia satis testantur de febris præ-
sente. Tussis vero atque dolor lateris puncto-
rius testatum faciunt, musculos iutercostales cum
pleura atque pulmonibus affectos, quod testi-
monium multo magis superveniens expectora-
tio roborat. Hinc tuto conficimus signum ali-
quod pathognomonicum collectivum Pleuritid.
Signa prognostica sunt. Pleuritis hæc ob animi
perturbationem enata omnino aliquid monstri-
alit. Ast quoniam tertio & quarto mox die ap-
paret materiæ flavescens & cruore tinctæ expe-
ctoratio, hæc omnino bonum eventum promit-
tit, imprimis vero ideo, quod durante expecto-
ratione ægrotans levamen sentiat, & ætas juve-
nilis excretioni huic, quanquam molestæ atque
difficili, faveat. Pars affecta sine dubio com-
ponitur ex pleura atque musculis intercostalibus.
Siquidem id approbat dolor lateris puncto-
rius, & intimus illius cum his nexus. Non ta-
men hinc sunt excludendi ipsi pulmones, utpote
per quos, & quidem eorum bronchia facta est
expectoratio. Causa proxima accepta est fe-
renda animi perturbationi vehementiori: quan-
quam intus M.S. delitescere etiam potuerint cau-
sæ quædam aliæ antecedentes. Formalitas ipsi-
us pleuritidis videtur mihi consistere in partium
affectarum antea determinatarum erysipelate.
Qua de re nemini etiam mirum videbitur quo-
modo tam subito materia possit elaborari in pul-
monibus, ut, tertio die elapso, per tussim ejicia-
tur.

ur. Etenim quia in erysipelate primario solæ
 artes membranosæ ac tendinosæ inflammantur,
 usque tenue progignitur, igitur pulmones sunt
 ptissima pars affecta huic phænomeno. In
 pecie vero, quia præter substantiam membrana-
 eam habent suas cavitates tam intra vesiculas,
 quam bronchia, quæ per naturam semper lym-
 pha quadam sunt irrigatæ. Quo præsuppositô,
 ponte elucescit, quod per præcedaneam inflam-
 nationem lymphæque stagnationem pus prog-
 gnatur. Indicationes præservatoriæ locum qui-
 lem directum non habent, interim tamen ratio-
 ne doloris ingravescentis & catarrhi suffocati-
 vi superventuri tales possint dici. Obtinentur ve-
 ro per indicationes curatorias, quæ sunt, & in-
 ter eas urgentissima 1) dolor mitigetur: hoc enim
 cessante, cessat in tantum tussis, sedatur æstus
 febrilis ac totius corporis inquietudo: 2) ebulli-
 tio febrilis infringatur, 3) expectoratio promo-
 veatur. Prima indicatio obtineatur primario
 per anodyna, quibus tamen semper admiscentur
 diaphoretica dicta bezoardica v. gr. jungatur Es-
 sent. anodyn. theriacal. laudano cydon. liq. c. c.
 succin. & singulis 4. horis dosis reiteretur. Quia
 nimirum pleuritis interdum aliquid monstri ma-
 ligni alit. Inter illa diaphoretica dicta bezoar-
 dica vero hodie sunt præstantissima Liquor c. c.
 succin. Spiritus bezoardicus Busfii vel saltim et-
 iam solus spiritus c. c. benè depuratus vel spiri-
 tus viper. Spiritus Cran. human. Essent. theria-
 cal.

cal. quoque combinetur cum Spiritu tali volatili: Siquidem theriacæ inest jamjam aliquid anodynæ. Et utut excipiatur contra hanc methodum, impediri per anodyna expectorationem; Attamen hæc exceptio Medici exercitati institutum non morabitur: quia hunc experientia jamjam docuit, anodyna potius promovere excretionem naturæ, dum nimirum irritatur à re intus p. n. aut genita aut illapsa. Sic non datur in calculo educendo præsentius remedium opio. Secunda indicatio impetratur primo per V. S. Et utut rursus videatur hanc dissvadere communis regula curandi erysipelas, quippe in quo venam secare prohibemur. Attamen hic bene notetur, quod V. S. uti in erysipelate externo est nociva, ita in interno maxime conducatur. In promptu enim est ratio; nimirum in externo, ubi natura molestiam internam versus externa expellit, nocet, quatenus motu hoc impedito, de novo interna molestia propullulat. In interno autem V. S. instituta, inflammatio rursus resolvitur absque metu novæ alicujus incommoditatis intrinsecæ. Deinde conducit indicationi huic obtinendæ omne genus medicamentorum antifebrilium. Communiter quidem huic laudantur partes animalium duræ atque acutæ. v. gr. Dentes apri, hippopotami. mandibul. lucii pisc. &c. ob signaturam nempe. Sicut vero signaturæ tali plane nihil tribuimus tamdiu, donec rustici divinare occipiant ob quotidie assum-

ptum

um brassicum capitatum. Ita tamen ultro li-
 nter permittimus partium harum usum, non
 signaturam, sed quia idem profunt, quam
 od reliquæ dispositores animalium efficiunt.
 axime hic laudamus dentem hippopotami.
 einde huc quoque trahendum est antimonium
 aphoreticum, quippe quod tutissime in quali-
 t ebullitione febrili adhibetur. Tandem ad-
 tur nitrosum aliquod. Sed semel pro semper
 nitrosis commendamus nitrum antimoniam
 m, rite tamen præparatum, id est bis post pri-
 um evaporationem solutum atq; evaporatum.
 uæstio est, quid sit censendum in Pleuritide de
 mitu? Nam testantur Rulandi centuriæ, quod
 binde vomitoria, & quidem aquam suam be-
 dictam laudaverit Practicus hic eximius.
 anodynum fuerit exhibitum, facile largimur,
 ste quoque deinceps usurpari vomitorium, hoc
 nen non esto nimium. Breviter, quoniam
 ntur vomitoria (Aqua Rulandi) mitiora, &
 ultimam indicationem maxime conducentia,
 tiora emetico Rulandino anteponamus. In-
 mitiora vero ista laudamus ex vegetabilibus
 cum scyllæ cum aqua quadam appropriata v.
 Card. Mariæ, Fl. Acac. recens expressum.
 am hic ipse expectorationem promovet &
 andum vomitum ciet. Deinde Aurum fulmi-
 nis datum ad grana VI vel VIII, & quidem
 nè præparatum elicit vomitus blandos, impri-
 s si juvatur stimulo mitiori v. gr. ipso squillæ

syrupo. Ultima indicatio obtinetur præter jam jam recitata decoctis pectoralibus v.gr. Glycyrrhiz. Sem. papav. alb. Rad. Cichor. erysim. marubii. Apprime convenit huic decocto R. fur. C. C. & ungu. Alc. tanquam partium animalium durarum. Et quia sulphur pulmonum quasi est anima, optimum quoque antifebrile, tam in malignis, quam in benignis febribus, potest deinde etiam huc commodissime trahi sive sub forma florum sive sub forma lactis. Formula includens omnes ferme indicationes esto hæc

R. Raf. c. c.
 ungu. Alc.
 Rad. glycyrrhiz.
 Cichor.
 Sem. papav. alb. āa Unc. j.
 Pasul. min. Unc. jii.

F. l. a. Decoct. in aqua Fontana.

R. Decoct. Colat. Libr. jii.
 Aquæ asthmat. Rud. unc. j.
 Antim. diaph. drach. j.
 Nitri antimoniati drach. ℥.
 Syrup. squillitic. unc. j.

M. D. S. Brust = Trancf / wohl gerüttelt
 stündl. ein klein Gläßgen zu trincken.

R. Succ. scyll. c. Aqua Card. Mar. recens expressi unc. j.
 Aquæ Asthmat. Rudol. unc. ℥.
 Syrup. glycyrrhiz. drach. vj.

M. D. S. Brust-Säßtl. Köffel-weise zu geben.

repetuntur anodyna horis vespertinis.

Observatio V.

♀ Oemina honesta 38 annorum, enixa est puerulum optime formatum & mole corporea crassum, absque insignibus partus doloribus, ob-
 tetrix vero dubitans de secundinis; quippe quas quoad partem orificium uteri jamjam transgressas, non credidit has, sed excrescentiam quantum carnosam vaginæ uterinæ, in causa fuit, ut secundinæ in utero remanerent, quo facto puerpera passa est vehementissima animi deliquia, cum virium valde sensibili amissione, præprimis cum foetum grandiolem largam etiam sit concoctata & subsecuta hæmorrhagia. Signa anamnestica sunt petenda ex constitutione puerperæ prægressa. Vix enim hæc ipsa tempore gestationis optime, saltimque propter puerperium ante gressum sensit principium prolapsus uterini. Hoc enim obstetrici ingeneravit suspicionem excrescentiæ carnosæ. Diagnostica vero signa hic postulant rerum anatomicarum peritum Medicum, qui noverit contradistingvere excrescentiam à secundinis ipsis. Dignoscuntur vero 1) quoad circum circa sese Medicus digitum ducere valeat, nec ullibi cohæsiõnem perentiscat 2) quoad prehensæ, pressæ atque attractæ

puerperæ plane nullum inferant dolorem, in
 ne quidem sensum 3) quod partes abruptæ fe-
 males sifferent secundinas. Prognostica sur
 Quia ex parte secundinæ erant abruptæ, spes ex-
 cretionis propediem futuræ. Interim tam
 quia secundinæ retentæ mox putrescunt, foet-
 rem vehementem contrahunt, lochia suppu-
 runt, totumque M. S. putredine inficiunt, nun-
 quam talis casus est expers periculi. Et utut Ba-
 thasar Kofsæus in Tr. de primordiis vitæ huma-
 næ autor sit puerperis, ut secundinas relictas fo-
 li committant naturæ, attamen negotium arbi-
 tramur periculo plenissimum. Vix enim de-
 cima conservatur puerpera, novem pereuntibus
 Pars affecta & uterus, primario tamen orificium
 ejus internum, de quo notetur, quod licet par-
 tem carnosam satis sensibilem extra actum puer-
 perii constituat, in hoc ipso tamen ita exten-
 datur, ut videatur ferme corpus aliquod cum
 fundo uteri continuum instar vesicæ urinariæ, ut
 proinde errent, qui hoc orificium concipiunt di-
 stinctum ab ipso utero. Imo arbitrantur fieri
 interdum, ut foetus capite orificium hoc pene-
 tret, eoque postmodum concluso stranguletur.
 Qui casus profecto est fictus & merè speculati-
 vus. Utut vero rem ita experientia nos docue-
 rit, attamen non negamus, post foetum exclusum
 rursus sensim atque sensim constringi hoc orifi-
 cium, quemadmodum videmus, post alvinas fe-
 ces depositas sensim atque sensim rursus constringi

i extremitatem intestini recti ministerio muscu-
 sphincteris. Equidem libenter largimur, for-
 malem talem musculi circa orificium uteri exter-
 um non existere, attamen *αυτοψία* demonstrat,
 bras carnosas & ligamentosas etiam in confini-
 antea allegati orificii quæ nunc laxatæ illud a-
 eriant, & contractæ claudunt. Quare etiam
 post aliquot horas à puerperio factò nullatenus
 vel solo digito orificium uteri penetrare, uterum-
 que intrare conceditur. Hinc quotiescunque
 fetus est exclusus, illico licet obstetrici integra
 manu uterum subire atque secundinas apprehen-
 dere, imò securissime totaliter extrahere, id quod
 modico tempore interjecto impossibile est. Et ut
 communiter obstetrices artis suæ ignaræ accu-
 sant coalitum secundinarum cum superficie ute-
 ri: Attamen quotiescunque id ipsum sunt ausæ,
 semper postmodum eventus exceptionis hujus va-
 rietatem comprobavit. Absit tamen, ut penitus
 negemus, quod sæpe numero secundinarum ex-
 usio retardetur per complicationem uteri, im-
 mō vero tunc, quando tempore gestationis
 uterus nimium fuit humoribus refertus & ab iis
 distentus. Nam eo ipso momento, quo humo-
 res promanarunt & fœtus excluditur, totus ute-
 rus, quantum nequit sese coactare in statum nati-
 vum, sed illabitur in se ipsum quasi in plicas, qui-
 bus factis secundinæ possunt concludi. Qua-
 re præstat, illico manum secundum funiculi
 umbilicalis ductum in uterum immittere & se-

cundinas apprehendere. Maxime tamen si
 cauta obstetrix, ne portionem uteri complica-
 tamprehendat & fortius attrahat, id quod ali-
 quoties esse factum observavimus. Præcavea-
 tur vitiosa hæc apprehensio, dum insertionem
 funiculi umbilicalis obstetrix percipit & insupe-
 circum circa secundinas digitis apprehendit, ne
 mater post levem tractum de tristi sensatione con-
 queritur. Dubius quis esse posset, utrum parti affe-
 ctæ etiam sint accensendæ ipsæ secundinæ, qui-
 nimirum separatæ à superficie interna uteri vitæ
 sua privantur, eaque cum reliquis partibus com-
 muni non amplius gaudent, sed sunt excernendæ
 ut pereant. Cum alias foetus & secundinæ
 quamdiu matri cohærent censeantur ejus pars
 Hoc ipsum tamen dubium est levissimi momen-
 ti; sive enim secundinæ considerentur ut pars
 affecta extirpanda, sive ut causa morbifera elimi-
 nanda, res eodem recidit. Causa proxima est
 puerperæ debilitas & uteri nimia ampliatio à fo-
 tu grandiori, ob hanc secundinæ non potuerunt
 sufficienter comprehendi atque propelli: ob illam
 vero constrictio uteri non sufficienter juvabatur.
 Nam licet compressio atque constrictio fibrarum
 uterinarum sese habent instar hodegetarum, quæ
 exitum partim promoveant, partim determi-
 nent, attamen spontanea compressio materni
 musculorum abdominis quam maxime negoti-
 um exclusionis adjuvat. Et quia obstetrix, cum
 naturæ suppetias ferre competebat, officio fu-

non est functa, sed permisit, ut per elapsas horas
 de decem orificium uteri maxima ex parte occlu-
 deretur, omnia simul confluxerunt tanquam
 causæ in hunc affectum. Sequuntur nunc indi-
 cationes, quarum prima in hoc casu est vitalis:
 siquidem vires quam maxime erant exhaustæ,
 ita, ut puerpera in lectulo quiescens sæpe appa-
 eret moribunda. Hinc ante omnia vires erant
 restituendæ. Indicatio curatoria secundinæ
 quanto citius expellantur, certo respectu potest
 etiam dici præservatoria nimirum ratione immi-
 nentium atrocissimorum symptomatum. In-
 dicatio vitalis primario obtinebatur per diætam.
 Quare puerpera abstinebat ab ulteriori conatu,
 neque orificium uteri valde erat sollicitandum,
 ne major, & nova quidem hæmorrhagia excita-
 retur, insuper potiuncula cordialis interdum ex-
 hibebatur, ab extra vero aqua spirituosa odori-
 fera alternatim cum aceto odorifero naribus ad-
 novebatur. Loco alimenti vero ægrotans as-
 sumsit brodia gallinæ adultæ & pingvioris. Lo-
 co potus vero cerevisiam optimam ordinariam
 sed modicam & pauxillum vini Rhenani. Se-
 cunda indicatio erat altioris indaginis. Nam
 quia manualis operatio totum negotium expedi-
 re nequibat. Siquidem tertiam saltim præter
 propter portionem secundinarumprehendere &
 extrahere licebat, medicamentis res erat absol-
 enda. Hinc ante omnia orificii adstrictio in
 tantum emollebatur. Quod fiebat cataplas-

R. ʒ.

ma-

mate emolliente atque anodyno ex fl. Chamomill. sambuci, herb. agrimoæ. Semine lini atque cremore avenæ, Hoc ipsum cataplasma excipiebatur strophiole tenui & ossibus pubis atque vicinæ regioni applicabatur, tam calidè, quàm calide puerpera perferre poterat. Si quis quæstionem nobis moveret, quomodo cataplasma hoc in orificium uteri operetur, cum subjacentes musculi abdominis non cohæreant cum utero, responderemus, totum negotium peragi ministerio nervorum. Etenim nervi oriundi ex spinali medulla & transeuntes per interstitia vertebrarum lumbarium, nec non ipsius ossis sacri distribuuntur tam ad uterum & vesicam urinariam, quam musculos etiam abdominis. Qua de re inter has partes revera existit sympathia, quæ alias oculariter liquet per alia phænomena tam physiologica quam pathologica. Intus vero exhibebantur aliquoties Essent. meliss. gt. LX. & Tinctur. tartari acris XV. Inest enim melissæ virtus quædam specifica purgandi uterum. Quo facto subsequente nocte citra singularem conatum secundinæ sunt excretæ. De cætero ratio quoque erat habenda indicationis præservatoriæ ratione morborum & symptomatum imminentium nempe febris putridæ, agrypnia &c. quæ ipsa indicatio explebatur, per pulverem compositum ex pulv. March. antepilept. antimonio diaphoretico & nitro antimoniato Tinctur. corall. c. spiritu cordis cervi, quæ disponit ad continuum blandum sudorem,

rem , quo ipso putredo in M. S. singulariter præcavetur , blandusque sudor conciliatur. Nolumus etiam coronidis loco ad hunc casum reticere, quod mater hæc flagraverit ex peculiari amore erga suum pusionem cupiditate lactandi, quod opus quidem ei disvadebamus, verum frustra, ut ut primis diebus alia pia mater lactans mammas simul præberet puerulo. Itaque opus erat etiam præter medicamenta confortantia lac promotivibus: præscripsimus autem confectionem recentem. Sem. nigell. cum Lunæ præparato, ita ut quotidie ter assumeretur, quantum cultri majoris cuspide posset teneri. Quibus rebus omnibus nunc factum est, ut vegeta mater pusionem amabilem sufficienter alat. Super est adhuc monendum, quid sit censendum de obstetricum & mulierum adstantium formula loquendi, *Die Uffter-Bürde schöpfft sich voll Blut / und kan darnach nicht folgen / derohalben soll sie die Kinder-Mutter zerreißen.* Quæ locutio in sensu proprio est valde stolidi. Præsupponunt enim mulieres, secundinas esse spongiosas & consequenter intra poros patulos admittere lochia stagnantia. Quod vero hæc ipsa sententia sit nulla, apparet ex *αὐτοψία*. Verum quidem est, dari intra placentam uteri multas cavernulas, quæ tamen non sint, nisi certi sinus vasorum sangviferorum, qui proinde nullatenus sangvinem possunt admittere, nisi per principia suorum vasorum. Interim tamen libenter largimur, quod

sanguis stagnans intra placentam uteri contrahat fermentationem præternaturalem & valde flatulentam, ob quam postmodum placenta hæc intumescit & exitui ob grandiores moles ineptior evadit, Imo orificium uteri etiam obstruat, ne lochia pro manare valeant. Hinc ex re puerperæ est, si secundinæ non totæ possint prehendi, ad minimum eas quantum fieri potest, discerpanturque divelli. Siquidem hoc modo nequeunt adeo in tumorem attolli, fortiusque possunt frustulatim propelli, ut proinde in sensu sano, quem suggestimus, locutio antea allegata plebej a admitti possit.

Observatio VI.

FOemina 44 annorum vescitur tempore cœnæ orbiculis cucumerum recentium sale, oleo & aceto conditis, & quidem valde largiter. Mediâ nocte præterlapsâ invaditur à torminibus ventris acerbissimis cum subsequa diarrhœa valde vehemente, quæ circa auroram fuit cruenta. Circa vesperam accidit sitis intensa cephalalgia, atque interdum etiam lipothymia. Accersitus Medicus morbum agnoscit dysenteriam. Hinc exhibet anodyna & præcipitantia nitrosis permixta. Nunc reconvalescit. Signa anamnistica exhibet relatio ægrotantis, quod nimirum comederit tempore cœnæ recentes cucumeros, qui quidem ferculum exhibent digestu difficillimum

mum, imprimis vero hominibus delicatulis, qua-
 lis ægrotans est, quanquam cum omni *ἔνδοξα*
 alias assumantur & digerantur à robustioribus
 v. gr. messoribus, fabris ferrariis similibusque
 plebejis. Itaque quam maxime in tali signo di-
 judicando ratio est habenda constitutionis & vi-
 tæ generis, quo ægrotans utitur. Nam & hic valet
 dicterium vulgatissimum: Duo cum faciunt i-
 dem, non est idem. Hinc quia hoc ferculum dige-
 stu erat difficile torminaque & dejectiones mox
 sunt insecutæ, omnino agnoscimus illud causam.
 Signa diagnostica desumuntur partim ex anam-
 nisticis, partim ex præsentibus symptomatibus
 nempe torminibus & dejectionibus cito cruen-
 tis, atque dijudicamus adesse dysenteriam, præ-
 primis cum mox quoque acciderit sitis intensis-
 sima. Nec obstat, quod in fluxu dicto hepati-
 co adsit cruenta dejectio. Siquidem hic lento
 gradu invadit, nec primitus est dolorosus, imo
 nec comitem habet sitim, nisi postquam aliquan-
 diu jam duraverit. Nec præsumi hic possunt
 hæmorrhoides; quippe quæ naturaliter acci-
 dunt sine dolore, neque sunt adeo copiosæ. Et
 utut interdum dolor gravativus circa exordium
 harum observetur in lumbis vel lancinans quo-
 que sub umbilico; attamen uti monitum, deje-
 ctiones non sunt adeo frequentes, nec tam subi-
 to accedit sitis. Tacemus ferculum suspectum,
 quod dysenteriam quidem, sed non hæmorrhoi-
 des concitare valet. Signa prognostica erant:
 quia

quia ægrotans vitæ amantissima, libenter medicamenta assumebat, corpusque secundum Medici jussa disponebat, præterea medicus recens erat vocatus, promittebat futuram reconvalescentiam. Pars affecta in dysenteria sunt intestina primario ratione nervorum suorum, & quidem secundum omnes ferme partes, ut nos docuit *αὐτοψία* in cadaveribus hoc morbo denatorum, Consistit vero hic primo in inflammatione cum vehementissimis convulsionibus, quæ tandem desinit in veram gangrænam cum subsequo sphacelo, unde sequuntur tandem dejectiones & vomitiones nigricantes; quales enim partes nigras videmus excretas, tales deprehendimus copiosissimas per totum intestinum rectum & colon in cadavere, quoad tunicam nempe interiorem. Diximus superius, intestina esse dysentericæ partem affectam primariam. Interim non negamus tractu temporis postmodum derivari per vasa lactea in M.S. saburram humorum corruptorum partim ex crudo assumpto potu, partim ex partibus intestinorum corruptis, purulentis, quæ postmodum dilata ad fauces, palatum, oculos & articulos novos progignunt morbos. Siquidem aliquoties post dysenteriam aut etiam sub ejus finem experti sumus ophthalmias valde pertinaces, & dolores quoque artuum vagos. Nec mirum habere potest quempiam, quod in M.S. tandem exurgat præternaturalis ebullitio, sanguinisque corruptio febris ma-

lignæ valde similis, aut si mavis febrî traumaticæ gemella. Quo pacto tandem in moribundis efflorescit purpura quoque tam rubra, quam albicans, quæ ut plurimum in sphacelo interno mortem imminentem denunciat. Sententiam hanc nostram roborat partim sana ratio, partim *ἄυτοψία*. Ex illa constat, quod optime valentes interdum invadantur à dysenteria mox post nocivum ferculum, aut molestum motum, quorum neutrum tam subito acrimoniam septicam intus progignere potest. Hæc vero nobis exhibet communes anatomicorum martyres vivos dissectos. Hic profecto abdomine aperto, illico cum summo cruciatu expellunt totam intestinorum arundinem, quæ subito tota tota, quanta quanta, inflammatur, ut color superveniat brunneus. Intus vero levissime tacta illico plorat cruorem copiosissimum. In quo casu nemo facile accusaverit humorem aut in sanguine aut in bile aut in intestinis corrosivum longe potius forum anatomici cultellum acutum atque scindentem. Causa proxima, uti monitum inest ei, quod quocunque modo tam subito in intestinis inflammationem & motus convulsivos excitare valet, uti id ipsum hoc in casu excitasse præsumitur ferculum cucumerum. Probe enim notetur, quod licet in paragrapho præcedente negaverimus acrimoniam septicam, non tamen improbaverimus acrimoniam quandam, quæ inflammationem & convulsiones excitare possit.

rissi-

Sic v. gr. flatus quia tales aut nunquam, aut rarissime inferunt passionem colicam, quemadmodum hoc liquet ex tympanitide. Si vero conjunguntur cum effluviis acribus, progignunt dolores colicos eosque acerbissimos, quanquam nullum relinquunt vestigium erosionis. Hinc quoque nemini potest videri mirum, quomodo interdum in castris vel aliis quoque locis excite- tur tam frequens dysenteria, si nimirum vitium aliquod rei cuidam non naturali, aëri, cibo & potui insit. Imo ideo quoque post errorem com- munem diæteticum v. gr. in castris simile aliquid contingit. An vero dysenteriaë insit etiam vis contagiosa, nolumus penitus ire inficias, inte- rim simus certi, hanc sæpe numero potius à cau- sa communi quam à contagio originem suam trahere. Hinc etiam annales testantur, quod quodocunque æstatis atque autumnii temperies aërea est temperatior, tunc quoque dysenteria fuerit moderatior. Curatio instituatür secun- dum has indicationes. Indicatio curatoria con- sistit in hoc, quod inflammatio & convulsiones quantocyus sint sedandæ, cui indicationi obti- nendæ inserviunt primario anodyna, diaphore- tics permixta. Neque hæc cura est nova, siqui- dem jam olim Hieronymus Fracastorius Diascor- dium suum & Joh. Qvercetanus aquam antidy- sentericam quoad primarium fundamentum ex opio composuerunt. Saltim notetur, quod o- piata aliquanto largius in hoc affectu sint exhi- ben-

benda quam communiter fieri consuevit. Esto tamen etiam modus in hoc negotio. Itaque exhibuimus nostræ ægrotanti ℥j laudani nostri opiati cum ℥jss tincturæ Coralliorum, quibus omnitriho rio ad LX vel LXXX gt. assumtis primo sensit levamen & tandem molestissimæ dysentericæ finem. Quia quoque calor & sitis aderant intensissime cum insigni virium prostratione, præscripsimus pulveres præcipitantes cordiales & refrigerantes ex terra sigillata, Antimonio diaphoretico perlis & Nitro antimoniato, quibus partim etiam potu ordinario est usa. Hic vero erat cerevisia secundaria & aqua fontana quoque cum modico vini Rhenani permixta. Rarissime taliter ægrotantes cerevisiam integram præprimis vero lupulatam facile ferunt. Apparente reconvalescentia permiximus aliquanto largiorem potum vini Rhenani.

Observatio VII.

Vir 30 & aliquot annorum per ætatem suam juvenilem frequens conflictatus est cum scortis, postmodum vero in militiam profectus demum patitur perpetuam totius corporis lassitudinem, ostocopum, præprimis nocturnum cum agrypnia, verrucas in tantum exulceratas in scroto, fœdam gonorrhæam cum summo dolore mox post □am excretam. Insuper sæpe numero faucibus quoque laborat, partim iutumescentibus, partim excoariatis. Nares etiam sæpe in
tan-

tantum obstruuntur adeo, ut inde vox evadat vitiosa (nuschelt durch die Nase) nonnumquam etiam foetor è naribus oriens ab adstantibus persentiscitur. Signa anamnistica petantur ex præcedanea conversatione juvenili cum scortis, quæ omnino ingenerat Med. suspicionem luis Veneræ. Signa diagnostica, uti monitum jam jam, partim desumuntur ex anamnisticis, partim vero ex Syndrome symptomatum, quæ si omnia copulantur, & una concipiuntur, non possunt non sustinere vices pathognomonici luis venereæ. Maxime cautos nos decet esse in determinanda hac lue, quia nimirum nostra memoria vix censetur digni consortio humano ii, qui hac lue laborant. Olim quidem hæc lues habita est aliquanto mitior, cum adhuc lepra in nostris provinciis observaretur, unde & Facultas Medic. Lipsiens. olim respondit; daß der Hr. Graf nicht den Ausatz/sondern die Frankosen habe. vid. Ammanni Medicin. Critica. Nostra vero memoria lepra ferme vanuit adeo ut eam vix bis observaverimus. Apprime vero hac cautione opus est, dum sustinemus curationem honoratiorum. Siquidem ut plurimum morbum suum palliant destillationibus scorbuticis. Ne vero malum ulterius disseminetur noxaque in fontibus, affricetur omnino Medico ordinario, imprimis vero personali Magnatum Clam, quantum fieri potest, ne ægroti ludibrio omnium exponantur. Prognostica signa sunt. Quia malum hoc est inveteratum, ejus radicalis

extirpatio est desperanda. Imprimis vero ægrotanti prænuntiandum est, ossa narium periclitari quam maxime, ne forsitan ossibus turbinatis aut septo narium pereuntibus tandem aliquid Medico imputetur. Etenim adhibita salivatio non semper ad mensuram lympham vitiosam subducit. Hinc in facili est, præter intentionem separari quasdam partes, quas antea adhuc integras & conservandas sumus rati. Pars potior affecta & quidem ratione originis est lymphæ totius corporis; quippe quæ suscipit ex variegato congressu fermentum aliquod malignum, quod postmodum totam lympham inficit & consequenter qualitatem sui & sibi similem transmutat, sicuti hoc ipsum solenne & proprium est omnibus fermentis. Postmodum vero hoc ipsum vitium lymphaticum sese exerit inibi, ubi portio lymphæ in certis cavitatibus excernitur, atque stagnat v. gr. in naribus, faucibus & principio urethræ &c. Imprimis vero hæc loca multa patiuntur propter copiam glandularum. Hinc v. gr. prostata sæpenumero exulcerantur ipsæ, insuperque lympham quandam corrosivam emittunt, quæ postmodum urethram, quæ semper intantum debet esse madida, excoriat. Imo ab extra glandem intra radices præputii hærens postmodum & circa glandem & præputium erodit. Quo facto non potest non mictio maximè dolorosa subsequi. In naribus vero adsunt itidem glandulæ, quamquam in statu naturali non adeo sensibiles, quæ membranæ ossa turbinata cingenti adhærent, eique continuo aliquantillum lymphæ affundunt, quo partes ejus nervosæ madefactæ evadant proportionatum olfactus organon. Hæc lymphæ

cuti naturaliter ab aere externo per nares continuo recipiendo in partibus anterioribus coagulatur, ut constituat mucum ita, in statu hoc præternaturali valde alteratur ejusque acrimonia intenditur, ut postmodum corrosiva aggrediatur ossa tenuia eaque absumat. Tandem quia hælymphæ irrigare debet omnes juncturas atque periosia, facile quoque possumus nobis imaginari qui fiat, ut postmodum ostocopus accedat. Imo quia diurno tempore incedentes corpusque moventes vix omnes dolores attendimus, evenit etiam, ut nocturno tempore quiescentes eos penitus percipiamus. Causa proxima latitat in acrimonia quadam caustica, quam quoque jam olim agnoverunt Paracelsistæ comparantes venenum hoc cum arsenicali quodam vel magis Mercuriali sublimato. Ex recentioribus nonnulli provocari solent ad sal quoddam Armoniacale. Et si recte ponimus calculum omnes inveniunt comparationis suæ commodam occasionem in lue venerea. Siquidem multoties in taliter ægrotantium urinae superficietenus reperitur crusta quædam tenuis quæ splendore suo quam maxime accedit ad eum quem nobis sistit in aquâ solutus mercurius sublimatus. De hoc autem constat inter omnes, quod acrimonia sua & partes carnosas & osseas quoque absumat. Unde etiam efficacia ejus est maxima in excrescentiis carnosis ulcerum phagedænicorum extirpandis præprimis si excrescentiæ illæ luxuriantur super ossibus cariosis. Quicquid vero est assertum de mercurio sublimato, illud etiam accommodetur ipso arsenico, quippe quod mihi mercurio

sublimatus cum copiosis partibus saturninis. Sal armoniacale quod respicit, hoc omnino quoque est exploratum in absumendis partibus carnosis modo fuerint excoriatae. Alias namque non nisi cutem tenuiorem aggreditur, uti hoc liquet ex punctionum feminibus, quæ facile contrahunt intertriginem, si linteolis urina imbutis justo diutius involvuntur, nec implicaturis suis per pulveres exsiccantes præmuniuntur. Malumus tamen vestigia legere posteriorum quam priorum. Quia nimirum salia volatilia urinosa satis sensibiliter in lymphâ corporis humani continentur, quibus quoque vera salia acida combinantur, uti hoc in singulari epistola ad oculum demonstrare conatur Vie ussens. In statu præternaturali vero multis modis innotescit e. gr. in solutione Saturni, utpote quæ sine acido incurrente non facile habebitur. Interim uniuscujuslibet sensui atque arbitrio esto, concipere modum quendam pro lubitu, modo in sale quodam tali composito conveniamus. Optime tamen notetur, quod salia talia caustica non reperiantur in universis atque singulis moleculis lymphæ nostræ. Hoc enim si esset, quomodo quæso lues venerea posset esse morbus adeo chronicus, ut nonnullos mox à prima formatione usque ad ultimum vitæ halitum interdum post septuagesimum annum concomitetur. Ex quo ipso phænomeno addiscere licet, quomodo paucæ etiam tales moleculæ luem hanc causari valeant. Dum nempe aculeis suis imprimuntur partibus nervosis, ut inde dolores, convulsiones, inflammationes, gangræna, sphacelus, tandemque malum mortuum enascantur.

In sacro quidem codice relatum legimus de lepra, quod non sola corpora humana depaverit, verum etiam ipsas aedes consumaserit; quod tamen de lue nostra affirmare experientia prohibemur. Qua de re cernere licet illius venenum adhuc extitisse vehementius hujus. Indicatio praeservatoria consistit in abstinentia ulterioris consortii cum scortis: Siquidem magis atque magis corpus enervatur, inflammatioque vehementior in genitalibus excitari potest. Curatoria consistit in temperatura acrimoniae lymphaticae. Etenim vix ac ne vix quidem in hac lue venerea remederi licet nulli symptomati, nisi prius morbida radix fuerit in tantum fracta. Saltem ratione virium prostratarum interdum quaedam analeptica sunt propinanda. Valde quidem anxii fuere haecenus Medici in remediis excogitandis praeter salivationem molestissimam, videri poterit hac de re Abercrombius in Tr. de cur. luis venereae, qui eo inclinatur, ut solis decoctis lignorum malum extirpet. Verum enim vero experientia edoctus sum, omnino in casu tali inveterato ea ipsa nimis esse inbecillia. Refert Tr. Hernandez Medicus in Indiis, praestantissimus in Histor. nov. plant. Animal. & miner. Mexiocanorum arcanum venerei morbi chreperi seu charape-ti aquam rubeo colore tingentis. p. 120. Enim vero pluries quam simplici vice inquisivimus in fruticem; verum frustra. Nam versatissimi etiam Medici in Batavia atque Anglia plane nihil percipere potuerunt de eo. Itaque omnino huc usque cogimur uti contra hanc luem salivat. Haec vero ut legitime instituat, opera est danda; siquidem testatur ex-
peri-

perientia, ab imperitis multoties ægrotantes in longe pejora præcipitari symptomata, quam quæ antea sunt perpelli, dum mercurius nimium copiosus corpori immittitur, nec sufficienter postmodum rursus evacuatur. Facillima methodus est, recipere Mercurium crudum pro diversitate subjectorum ℥ij ad ℥iij redigere in pilulas, quæ postmodum sensim atque sensim horis matutinis sunt assumendæ, donec sufficiens sequatur salivatio. Nam ut ut libenter concedam, quod Mercurius ab extra illitus æque penetret in corpus, attamen, quia à pingvedine retardatur, postmodum sumus dubii atque incerti efficaciam. Nunquam vero exhibeatur mercurius absque præmissis purgante, eoque aliquanto fortiori, ut humores acres in primis viis hærentes eo melius evacuentur. Interdum utimur ipso medicamento mercuriali v. gr. Turpetho minerali, cui tamen erit addendus stimulus ex resina Gialappæ. Scammon. vel simili purgante fortiori. Ipsum Turpethum etiam est involvendum materia viscida v. gr. roob. prunorum etc. ne ejus reliquæ aut fauces, aut ipsum ventriculum erodant. Id quod facile contingit à medicamento tali septico. Imo ideo quoque non semper utimur Arcano corallino, quod præter virtutem purgatricem ut plurimum salivationem ipsam inchoat: Siquidem experti sumus, hoc arcanum sæpenumero ipsa erosisse intestina, ut sequentibus diebus tribus aut quatuor à die purgationis dejectiones alvinæ sint visæ cruentæ. Quo ipso salivationis tempore, quod continuetur, donec sponte sua cesset, ægrotans usurpet loco potus ordinarii decoctum notissimum lignorum,

rum, quod interdum accedente calore febrili temperetur pasfulis minoribus; siquidem & fitis restringitur & fauces hoc pacto demulcentur. Durante salivatione diversa accidunt in tantum symptomata valde gravia, peculiare etiam interdum morbi enascuntur, è quorum censu sunt alvi contumax obstructio, larga oris hæmorrhagia, masticatio impedita, coalitus labiorum, cum gingivis, ipsarum faucium & gingivarum hyperfarcosis, dentium vacillatio, verrucæ earumque eulceratio. Obstructio alvi equidem ultra opinionem hic potest permitti: Siquidem memini personæ honoratæ, quæ ultra octiduum diem alvo erat adstricta absque omni molestia. Alvum enim ciere in salivatione res est periculo plenissima: Siquidem totus salivationis actus facile hoc modo tollitur, id quod nunquam fit citra ægrotantis noxam. Itaque quando cunque alvus obstructa salivantem non novis exurgentibus sympt. infestat, naturæ negotium committatur ejusque spontanea apertio expectetur: Contra quando nova urgentia advertuntur symptomata, alvus est sollicitanda, verum saltim aut suppositoriis aut clysteribus emollientibus. Larga oris hæmorrhagia suam originem trahit ex gingivis excoriatis imprimis vero oritur hæc, si ægrotans laborat dentibus ex parte absumptis, ex parte vero relictis. Intra tale præsepiolum maxillæ ut plurimum hyperfarcosis luxuriatur, quæ leviter tacta alias sanguinem profundit. Hinc tempore salivationis talia hyperfarcosata absumpta satis ampla relinquunt orificia vasorum arteriosorum, ex quibus tam larga sanguinis copia promanat. Qualis com-
memi-

memini in viro quodam præstantiori ultra viginti quatuor horarum intercapedinem. Talis hæmorrhagia mox non sedetur, ne simul quoque salivatio sufflaminetur. Apprime vero abſtineamus in tali caſu ab acidis ſtypticis & opiatis. Summa vero urgente neceſſitate fonticulus hæmorrhagiæ ore aperto exploretur. & ſtylo capitato ignito exſiccetur. Quomodo maſticatio impediatur, norunt omnes, qui vel ſemel vel bis ſalivantes ſunt intuiti. In cauſa vero eſt duplex morbus, ſcil. dentium vacillatio atque gingivarum excoꝛiatio. Hi morbi quomodo ſint tractandi, mox ſequetur. Maſticationi vero impeditæ remedium ſolis alimentis mollioribus, qua de re præparentur juſcula, quibus intritus eſt panis copioſus. Juſcula vero poſſunt eſſe ex cereviſia & cereviſia ſecundaria, quæ ſemper optime butyro recenti pingveſcant, & non valde ſaliantur. it. ex brodiis carnis vitulinæ, bubulæ, caponum &c. Interdum, imprimis vero tempore reconvaſcentiæ ventriculus ægrotantium latrat, alimenta que vehementer exigit, dentes vero miniſterium ſuum adhuc denegant, igitur juſculis adjunguntur quoque pulveſ triticeæ, è milio, oryza, & ſimilibus. Abſtineat vero ægrotans ab integris granis excoꝛiatis oryzae & maxime à talibus granis hordei Norici (Murrenberger Grâuplein / ſiquidem hæc niſi bene maſticantur, integra rurfus evacuantur, multumque negotii ventriculo alias debilitato faceſſunt. Qua ſine provida natura labia formaverit ab ipſis gingivis diſtincta conſtat ex anatomia. Unde coalitus harum partium non poteſt non ægrotanti noxam inferre. Oritur autem hic coalitus, quando

& labia & gingivæ excoriatæ se invicem contingunt & non interrumpuntur. Unde memini talium miserarum personarum, quibus labia cum gingivis ob negligentiam chirurgorum coaluerunt. Huic vero facile providere licet, si ægrotantes quarta quavis hora syringe diligenter ablunntur, aut si forsitan propter loci distantiam id minus commode peragi queat, intra labia & gingivas interponenda sunt linteamina mollia, aut divisæ etiam radices exsiccatae raparum. Si vero ex incuria chirurgi coalitus jamjam est factus, isque non continuus, sed interruptus, tutissime audebimus separationem mediante cultello falcato, quo facto novum vulnus consolidetur priori modo interpositis linteolis. Faucium coalitus primario impeditur frequentiori gargarisatione. Vacillatio dentium, instituta salivatione secundum nostram methodum, non facile accidit. Interim tamen secundum alios modos multoties contingit. Itaque si apparuerit, soli naturæ committatur. Et ut ut interdum leviter saltim præsepiolis inhærentes sentiantur, attamen postmodum solo naturæ ministerio rursus firmantur. Interim hac occasione dentes carioli & eorum radices relictæ facili negotio, & sine omni dolore possunt eximi. Gingivarum hyperfarcosis interdum nobis visa est adeo enormis, ut dentes fermè totos totos, quantos quantos, obtegeret, non sine stupendo aspectu. Quia vero demum luxurians hæc caro emoritur hinc inde atque putrescit, sub nascitur foetor, ægrotanti & chirurgo intolerabilis ferme, tantum non cadaverosus, opus itaque est in tali casu subitaneo

taneo remedio, quod optimum est carnem hanc
 abundantem avellere volsella vel præscindere et-
 iam forfice. Nam licet subsequatur larga hæmor-
 hagia, attamen hæc facile restingvitur solo spiritu
 vini, in quo conserv. ros. rubr. est dissoluta. Si vero
 ægrotans fuerit delicatulus aut meticulosus, etiam
 solus laudatus spiritus cum admista conserva malo
 extirpando suffecerit, sed labor est diuturnior, fœ-
 tor longe atrocior. Verrucæ exulceratæ equidem
 absoluta salivatione sensim sponte sua evanescent.
 Enim vero quia maxime sunt dolorosæ, præprimis
 quando cutis duplicatur, dolor ægrotantium exi-
 git, ut sat cito conveniens remedium applicetur.
 Optimum autem sunt aquæ dictæ abstergentes Ger-
 man. *Düpfß-Wasser* / quarum optimum censeo
 decoctum calcis vivæ, cui tamen pro rei exigentia
 aliquantillum mercurii sublimati potest admisceri.
 Et utut prima vice malum exasperatum persenti-
 scatur; attamen repetitis aliquot vicibus verrucæ
 siccescunt atque delabuntur. Hoc ipsum deco-
 ctum optime applicatur penicillo & quidem sin-
 gulis horis tertiis semel. Hoc loco vellemus no-
 tari, ut quotiescunque mercurius sublimatus ad-
 misceatur, toties etiam bene ponderetur salivatio-
 nis quantitas. Hæc enim si visa fuit sufficiens deco-
 ctum cum mercurio admisto bene filtretur, ne mer-
 curius à calce viva præcipitatus & verrucis exulce-
 ratis affrictus ipsum corpus subeat ex justô largio-
 rem salivationem excitet. Absoluta hoc pacto sa-
 livatione, ægrotans postmodum procuret sibi no-
 va indusia, novaque vestimenta imo & novos le-
 ctulos, ne forsitan his adhærentes reliquiæ fordi-

um priscarum de novo fermentum malignum suggerant. Tertio etiam quovis die corpus ad sensibilem sudorem disponat, usurpato decocto lignorum eoque fortiori. Gonorrhæa est quidem symptoma pertinacissimum, attamen ut plurimum etiam finita salivatione desinit. Si vero adhuc perseveraverit, aut post mictionem in urethra dolor observatus erit, opus est injectione, quæ fiat ex decocto Fl. Nymphææ eorumque Syrupø. Intus simul adhibita bis per septimanam Tinctur. Balsam. copayvæ. Coronidis loco addatur huic casui sequens phænomenon, quod aliquoties observavimus, licet in ægrotante omnino non apparuerit. Nimium in juvene quodam, quem lues venerea fortan ante octennium jamjam invaserat quique id eo salivationem in unguento factam ante triennium est perpeffus, nunc enascuntur tumores ossium & quidem specialiter in cranio. Tumores tales communiter audiunt gummata. Olim genesis horum nobis persuasi ex lymphâ aliqua stagnante atque super ossibus coagulata, quemadmodum præter propter ganglia fieri consueverunt. Quare reputavi, ganglion & gummi tale venereum non distare à sese nisi malignitate, quæ vires suas in gummi venereo exerat, doloresque excitet, ganglio quiescente. Ast *ἀυτοψία* rem penitus aliter nos docuit in aliquot cruribus lue venerea infectorum dissectis: Siquidem ipsa substantia ossea quasi intumescit porosque ampliores patitur. Et enim si recte ponimus calculum, advertimus, ossa subinde adaugeri per novos accrescentes ordines fibrarum ossæarum. Et utut omni ex parte hic coalitus non possit assimilari ordinibus arboreis, qui quot-

quotannis excrescunt. Utpote in quibus vera & genuina datur differentia ideo, quia nutritio & accretio arborum tempore hyemali feriatur: id quod secus fit in corporibus animalium, quippe quæ continuo adaugentur, donec perveniant ad justam à natura destinatam molem. Hi itaque ordines à se invicem non duntaxat secedunt, ut superior patiatur ab inferiori iusta majorem distantiam. Verum etiam ordines ipsi lateraliter à sese in tantum abeunt, unde necessario enascuntur eminentiæ vel protuberantiæ tales osseæ. Hinc, datis hisce poris amplioribus, hospitatur etiam inter eos lymphavitiosa corrosiva, quæ partim ossa adhuc viventia arrodendo cruciatus intensissimos nocturno tempore excitat, & demum partes quasdam osseas enecando cariem progignit. Adaugetur hoc malum mercurio intempestive & impertinenter corpori affricto. Hic enim uti jam monuimus, intus in corpore cum acido excessivo atque peregrino concurrens assumit indolem mercurii sublimati, qui uti reliquis partibus ita etiam osseis est infensissimus. Exasperatur malum quotiescunque postmodum gummata talia ad suppurationem disponuntur. Quia nimirum in ulcere salia talia corrosiva magis solvuntur atque activiora redduntur, prout simile ferme videre licet in cancro exulcerato. Carie in osse excitata, necessario cutis & omnes partes corrosæ ab osse secedunt nec rursus coalescere mutuo valent, nisi prius omnes partes cariosæ radicaliter separatae. Nam commode dixit Helmontio cum fuerint, dixit: Nullum mortuum redit in gratiam. Erit itaque nunc consideranda in hac coronide curatio

par-

partium talium cariosarum. Signa anamnistica primario sunt petenda ex antecedentibus, de quibus sufficienter medico presenti constare debet. Diagnostica vera desumuntur primario ex constitutione ipsius vulneris ulcerosi, nempe eo ipso dum intuemur per aperturam os subjacens, hoc deprehendimus nigricans. Nigredo vero non potest non significare os emortuum. Et utut id ipsum adhuc advertatur satis solidum atque firmum, nihilominus tamen erit cariosum, siquidem nos docuit experientia, quod brevi tempore interjecto talia ossa de sese dimiserint festucas non parvas ferme fenestratas. Ulterius facile quoque conjicimus superficiem osseam vita privatam ex resonitu quando instrumentum ferreum exploratorium ipsi alliditur. Tertio adest etiam anæsthesia diuturna, cum alias ossa periostris adhuc amicta exquisitissimi sint sensus. Equidem me non latet, sæpiuscule in recentissimis vulneribus periostrium secedere à cranio, superstiti nihilominus ejus vitalitate. Ast ubi in ulcere sordido per tam longum tempus periostrium periit, ibi tutissime colligimus, periisse quobue ossis subjacentis vitam. Tacemus partes cutaneas & super fronte musculosas; quippe quæ occalluerunt jamjam, uti liquet ex earum parili insensibilitate, nec non defectu hæmorrhagiæ, quæ alias post contactum vulneru atque ulcerum contingere solet. Signa prognostica sunt. Nunquam caries, hæc penitus extirpanda, nisi intus latitans adhuc venereum venenum stirpitis eradicatum. Curatio vero hæc omnino futura est diutina: Imo etiam eventus anceps. Nam nemini adeo

exactè fit perspectum, utrum forsitan caries etiam occupaverit ossa interna, quæ ministerio chirurgico emundari nequeant. Nihilominus tamen foveant fermentum malignum, quod luem hanc foedam perpetuo continuet. Indicatio præservatoria certo respectu potest consistere ratione ossis hujus cariosi inextirpatione fermenti maligni, quod alias cariem proserpere facit, quo loco tamen non negamus, esse quoque ipsam indicationem curatoriam, quatenus præsens fermentum luiferum aufert. Cæteræ curatoria sunt; caries ossis tollatur, usque ad vitam ossis. Partes cutaneæ intus callosæ itidem tollantur, & tandem ulcus consolidetur. Prima indicatio præservatoria obtinetur per salivationem novam instituendam juxta methodum à nobis superius descriptam, in qua ipsa tamen probe notetur, quod, antequam pilulæ mercuriales exhibeantur, aliquoties sint exhibenda sudorifera blanda eaque solaria, inter quæ caput effert aurum fulminans, quod commodissime potest combinari cum antimonio diaphoretico. Communiter fabulantur autores, quod tempore salivationis massa aurea salivantis ori indita albescat à mercurio, sicuti albedine obducitur annulus ejus, qui manibus tractat mercurium. Enim vero *μετά πολλήν Φαντασίαν* Siquidem aliquoties rem tentamus, & prorsus aliter adinvenimus, utut non simus nescii, aurifabris in more esse positum, ut post ob copiosiore usurpationem mercurii sæpe numero sibi excitent balnea sudorifera, & interdum etiam veras moleculas mercuriales per poros cutaneos excernant. Esto interim, utut sit, expe-

rientia tamen condocefacti utimur in tali negotio auro fulminante, modo ægrotantis marsupium æque ac salus id perferat. De cætero caries & partes callosæ auferuntur aqua superius laudata abstergente, decocto nempe calcis vivæ, quæ acuenda est aliquantillo Spiritus falis, & de die ad minimum mediante Syringe quater injicienda, id quod eo melius peragitur, si apertura turunda ampliatoria bene dilatatur. Si forsitan quædam partes nimis profunde jam essent corruptæ, nec facile aquæ abstergenti cederent, consultum duceremus, ut ipsa cutis aut per crucem, aut per formam Græcorum Λ incideretur, craniumque raderetur, donec de novo guttulæ sanguinis vividi hinc inde apparent. Quo facto partes cutaneæ callosæ tantum scarificarentur κατὰ πληγὴν, fiatque deligatio uti in vulneribus capitis fieri consuevit.

Observatio VIII.

ANno 1693. d. 10. Mart. secimus cadaver fœminæ prægnantis erysipelas ante 5. præter præter dies in mucha perpeflæ, cuique post adhibita medicamenta ut dicunt muliebria accesserat febris ardens cum insequente catarrho suffocativo, ex quo dicto die hora 3. pomeridiana naturæ debitum solverat. Obstetrix vero gloriabatur sese observasse fœtum in utero se adhuc moventem. Hinc applicata hysterotomotocia, fœtum apprehendimus transverso situm parvi quidem proximum, nihilominus tamen mortuum

Observatio IX.

ANno 1704. cultro anatomico annum puerulum pastoris pagani ex dentitione denatum subjeci, qui paucis præterlapsis horis medicamine contra insultus epilepticos à Medico ex cinnabari antimon. præscripto usus erat. Hinc deprehendebamus 1) Vasa nonnulla tam arteriosa quam venosa intestinorum aspiculis Cinnabaris antimonii sic fuisse læsa & scissa, uti alias nobis ex violentia cuspidis cultri animadvertere licet. 2) Totum abdomen sanguine grumoso refertum.

Observatio X.

ANte biennnium vidua civis Lipsiensis annorum 85. circa horam vespertinam 7. corripiebatur doloribus exquisitissimis in regione hypogastrica quos paucis præterlapsis horis insequuntur hæc symptomata 1) æstus febrilis, 2) pruritus totius corporis cum exanthematibus rubicundis purpuræ scorbuticæ haud dissimilibus & 3) respirandi difficultas, quam concomitabantur anxietates præcordiorum. Post usum medicamenti ex Esf. anod. & Tinct. Corall. c. spiritu Cord. C. compositi, eique propinati perpessa est fluxum mensium criticum. Quo factò pristinae sanitati restituta ad hunc usque diem vivit.

Errata extantiora:

**Pag. 6. 9. utrimque, utrinque. p. 9. 4.
intraduntur, intruduntur. p. 21. 27.
coactare, coarctare. p. 30. 20. con-
stit, consistit. p. 31. 25. cumm. cum.**

